

2001

עמוד 1 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

הכנסת החמש-עשרה
מושב רביעי

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 1
מישיבת ועדת משנה משותפת של ועדת החוץ והביטחון וועדת החוקה, חוק ומשפט
לעניין הצעת חוק שירות הביטחון הכללי
יום שני, י"א בכסלו התשס"ב, (26 בנובמבר 2001), שעה 12:00

נכחו: חברי הוועדה:

דוד מגן - יו"ר ועדת חוץ וביטחון
אופיר פינס-פז - יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט
משה ארנס
אורי אריאל
דוד טל
שאול יהלום
רן כהן
יוסף לפיד
חיים רון
יובל שטייניץ

מוזמנים:

שר המשפטים מאיר שטרית
אליקים רובינשטיין - היועץ המשפטי לממשלה
אבי דיכטר - ראש השב"כ
ד. [REDACTED] - יועץ משפטי, מטה שב"כ
מני מזוז - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
י. [REDACTED] - עוזר ראש השב"כ
אריה רוטר - יועץ משפטי, שירות ביטחון כללי
אביטל שטרנברג - משרד המשפטים

מנהל הוועדה: ברוך פרידנר

יועצת משפטית: מירי פרנקל-שור

קצרנית: אורה לוין

1. הצעת חוק שירות הביטחון הכללי, התשנ"ח-1998
2.

סדר-היום:

=====

1. הצעת חוק שירות הביטחון הכללי, התשנ"ח-1998

היו"ר דוד מגן:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה.

זאת, כידוע, ישיבה של ועדה משותפת לוועדת החוץ והביטחון ולוועדת החוקה, חוק ומשפט, בת עשרה חברים: חמישה חברים מוועדת החוץ והביטחון וחמישה חברים מוועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל מי שרוצה לדקדק, יש כאן רוב של שמונה חברי ועדת החוץ והביטחון ושניים חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

כידוע, הישיבות הללו הן ישיבות סגורות.

אני מקבל בברכה את שר המשפטים, ידידי מאיר שטרית, היועץ המשפטי לממשלה, אליקים רובינשטיין, ראש השירות הביטחון הכללי - אי-אפשר להגיד מקבל בברכה, כי הוא נמצא כאן כמעט כל יום נוכח האירועים, וכמובן את כל החברים.

מונחת לפנינו הצעת חוק ממשלתית אשר אני אצטט את המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, ואת אריה רוטר, אתם ישבתי קצת לפני הישיבה, הרעיונות נתבשלו למעשה כבר לפני שש שנים. אחר-כך התהליכים הנמשכים עד שמניחים את הצעת החוק על שולחן הכנסת, זה היה לפני כארבע שנים, ומאז שזה הונח והכנסת אישרה את זה בקריאה ראשונה, זה ירד לוועדת החוץ והביטחון. היא ערכה בעניין שבע ישיבות, הכול במהלך כהונת הכנסת הארבע-עשרה, ומאז בכנסת החמש-עשרה היו עוד שתי מערכות בחירות, האחת בה נבחר ברק לראשות הממשלה, והשנייה בה שרון נבחר לראשות הממשלה, ולמעשה הרבה זמן חלף מבלי שאנחנו ריעננו מחשבות ובדיקה של כל הנושאים הללו. כך שבהחלט יש צורך, לפי דעתי, חכם, להתחיל את הכול מבראשית. לחשוב מבראשית ולנתח מבראשית.

אני מציע שיפתח את הדיון שר המשפטים. אחריו, כמובן, נשמע את היועץ המשפטי לממשלה ואת ראש השירות, ואחר-כך ניכנס לעומקם של עניינים.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברים, כמו שאמר יושב-ראש הוועדה, החוק המקורי שהוגש ב-23 בפברואר 1998, עבר בקריאה ראשונה ואושר, הועבר לוועדה. הוועדה קיימה בו דיונים אחדים. לצערי, החוק הזה נתקע למעשה בממשלה, בממשלת ברק, כששר המשפטים היה יוסי ביילין. אם התרשמתי נכון, שר המשפטים דאז לא כל כך רצה לקדם את החוק, אלא אם אני טועה, אולי יושב-ראש הוועדה לא רצה לקדם את החוק.

רן כהן:

הוא רצה.

שר המשפטים מאיר שטרית:

על-כל-פנים, ברגע שנבחרתי חשבתי שיש חשיבות גדולה מאוד לקדם את החוק הזה. דיברתי גם עם היושב-ראש הקודם של הוועדה, דן מרידור, וביקשתי אותו לזרז את הטיפול בחוק הזה, וכך עשיתי גם עם היושב-ראש הנוכחי, ואני שמח שהיושב-ראש הנוכחי באמת עשה מעשה והתחיל בפעולה.

שירות הביטחון הכללי של מדינת ישראל הוקם לאחר קום המדינה. התפקידים, הסמכויות שלו, המבנה שלו, דרך הפיקוח עליו ועל פעולותיו, עד היום לא נקבעו בחוק אלא בכל מיני החלטות של הממשלה ובנוהלים פנימיים. אמנם במשך השנים התחילו

עמ' 3 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

לתת ביטוי בחקיקה לסמכויות שונות של השירות, כמו חוק האזנות סתר, חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, חוק הגנת הפרטיות, חוק הבזק וכו', אבל הדבר לא מוסדר ממש בחוק.

החוק הזה בא לנסות ללכת בעקבות מדינות רבות בעולם שהסדירו את הפיקוח וההפעלה של שירותים ביטחוניים שלהם בחקיקה. ביניהן, כמובן, יש בריטניה, ארצות-הברית, קנדה, אוסטרליה, ועוד מדינות אחרות, שעשו חקיקה בעניין והסדירו את כל העניין של הפעלת השירותים הביטחוניים, הפיקוח עליהם, הפרלמנטרי והממשלתי וכל הנוהלים לגביהם. הצעת החוק הזאת בעצם באה להשלים את כל מה שחסר במשפט הישראלי בנוגע לקביעת המבנה, הייעוד, התפקיד והסמכויות של שירות הביטחון הכללי, כמו-כן גם דרכי הפיקוח עליו.

בחוק המוצע שלושה נושאים מרכזיים: 1. הסדרת מעמדו, מבנהו, של השירות, וכפיפות השירות ועובדיו; 2. קביעת ייעודו, תפקידיו וסמכויות של השירות; 3. קביעת אמצעי פיקוח, בקרה וביקורת פרלמנטריים, ממשלתיים ופנימיים.

אני לא רוצה לפרט את מהות החוק עצמו. אני חושב שהחוק מונח לפני כולם וקראו אותו, ולכן אינני רוצה לפרט את החוק במלואו. הסברתי רק מהם עיקרי החוק. אני יכול לומר שלגבי המעמד, המבנה והכפיפות של השירות, על-פי החוק המוצע, הממשלה צריכה למנות ועדת שרים מיוחדת לענייני השירות בראשות ראש הממשלה, שתפעל בשמה בעניינים שתקבע. החוק גם קובע שוועדת השרים תמנה חמישה חברים בלבד, מה שיבטיח שהוועדה תהיה מצומצמת ככל האפשר. לוועדת השרים יש תפקידים שונים, בעיקר תפקידי פיקוח ובקרה על פעילות השירות. ועדת השרים גם הוסמכה להתקין תקנות וכללים לגבי ביצוע החוק. ועדת השרים זכאית, כמובן, לקבל דיווח מהשירות אחת לשלושה חודשים על-פי החוק.

בחוק מוצע שוועדת הכנסת לענייני שירות, שהיא ועדת המשנה לשירותים חשאיים של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, תהיה הוועדה הפרלמנטרית לפיקוח על השירות, כמו שבעצם עושים גם היום, הלכה למעשה, אבל פה יש גם נוהלים קבועים של דיווח, שלדעתי, קיימים גם היום גרוסו מודו רק לא בחקיקה.

17 כהן:

אבל כאן מוצע שגם התקנות יאושרו בוועדה. נדמה לי שזה בעייתי מבחינת הכללים בכנסת. ועדות משנה לא מאשרות.

היו"ר דוד מגן:

אם זה בחקיקה לא תהיה בעיה.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אם זה יהיה בחקיקה, אני לא רואה בעיה.

17 כהן:

זה יכול להיות?

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

זה כבר הוסדר.

עמ' 4 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

מני מזוז:

יש גם תקדים. בזמנו הוקמה מה שנקרא תת-ועדה, ועדת משנה לוועדת הכספים לאישור דברים מיוחדים. פה זה יוסדר בחוק עצמו אז ודאי הוא גובר על תקנון הכנסת.

רן כהן:

היתה לי בעיה כזאת בוועדה לביקורת המדינה לגבי חסיונות על דו"חות בנושא ביטחון, והסתבר שמי שצריך להתיר את החסיון זו הוועדה במליאתה.

שר המשפטים מאיר שטרית:

על-כל-פנים, החוק בא לקבוע לראשונה את יעדיו, תפקידיו וסמכויותיו של שירות הביטחון הכללי. הייעוד של השירות מתמצה בעיקר בשמירה על ביטחון המדינה, סדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו, מפני איומי טרור וריגול ואיומים אחרים בדומה לאלה.

החוק בא להגדיר אמצעי פיקוח, בקרה וביקורת. חיזוק הפיקוח, הבקרה והביקורת על פעילות השירות מושג בהצעת החוק על-ידי מגוון של הוראות ומנגנונים, ובהם ביזור הכפיפויות וסמכויות הפיקוח על השירות בין ראש הממשלה, הממשלה, ועדת השרים לענייני שירות וועדת הכנסת לענייני שירות, וקביעת חובת דיווח גם לפני ועדת השרים וגם לפני ועדת הכנסת לענייני השירות, קביעת חובת אישור תקנות לכללים ולהוראות השירות, וקביעת הליך השגה על החלטות לעניין סינון ביטחוני.

אמצעי בקרה נוסף הוא מבקר השירות, שמוצע בחוק שימונה על-ידי ראש הממשלה, שלא מקרב עובדי השירות. בין יתר התפקידים שלו, בנוסף לקיום הביקורת לפי חוק הביקורת הפנימית, מוטל על המבקר לסייע לממשלה ולוועדת השרים במילוי תפקידיהם, וכן להחיל עליו תפקידים נוספים, לרבות טיפול בתלונות וקבילות של הציבור נגד השירות, ובתלונות של עובדי השירות.

כמובן, בנוסף לכל אלה, השירות ימשיך להיות נתון לפיקוח של מבקר המדינה.

מאחר והחוק עבר בוועדה כמה דיונים, יש לי גם הנוסח אחרי התיקונים לסעיפים 5, 7 ו-12, תיקונים לא גדולים בהשוואה להצעת החוק, ומבחינתנו כמשרד אנחנו עומדים אחרי התיקונים הללו שנעשה בוועדה במסגרת הדיונים. לכן אודה לך, אדוני היושב-ראש, ולחברי הוועדה, ככל שאפשר להשלים את מהלך החקיקה הזו עוד במושב הזה של הכנסת. נראה לי נכון להסדיר את העניין הזה בחוק אחרי שכל כך הרבה שנים זה מתגלגל. יש היגיון, כמובן, לדון ולפתוח כל נושא שאתה תרצה או שהוועדה תרצה, אבל צריך להחליט בעניין ולא שזה יהיה תלוי באוויר. יותר מדי חוקים נשארו תלויים באוויר והתייבשו ולא קרה להם דבר. אני מציע שהפעם לא נשאיר אותו תלוי באוויר. אני סומך ומכיר את יושב-ראש הוועדה ויודע את חריצותו והטיפול שלו בעניינים אחרים מזה שנים רבות, לא מהיום, אנחנו פה מ-1981. אני מודה לחברי הוועדה, ומבחינתנו, ילווה את החקיקה מטעם משרד המשפטים מני מזוז, שהוא אמון ומופקד על הנושא מטעמי ומטעם היועץ המשפטי לממשלה, ואני בטוח שיינתן מלוא הסיוע שהוועדה תבקש מאתנו, ואני אשמח לבוא כל פעם שאדרש.

היו"ר דוד מגן:

אני מודה לשר המשפטים. נכבדי, היועץ המשפטי לממשלה, בבקשה.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הוועדה, נמצאים פה מני מזוז, שכבר הוזכר, והוא היה

פה ב-MANY ישיבות ועוד יהיה ב-MANY ישיבות, אבל אני מקווה שהחוק ייגמר.

שאלו יהלום:

נקווה שנזוז אותו...

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

נמצאת פה גם אביטל שטרנברג שממונה על ייעוץ וחקיקה ועובדת עם מני על החוק, ונמצאים פה היועצים המשפטיים של השב"כ, מר רוטר ומר [REDACTED].

אני מאוד שמח על חידוש הדיון בחוק הזה ועל הסיכוי שהוועדה תביא את המלאכה לידי גמר. השבוע פרשת "וישלח" בספר בראשית, והרמב"ן במיוחד מציג את "וישלח" ואת ספרת בראשית כולו כמעשה אבות סימן לבנים. זה כאילו מפת הדרכים של ההיסטוריה היהודית. התחלת "וישלח" זה ההתמודדות בין יעקב לעשיו, ושם דובר על התכונות משולשת שכוללת דורון, תפילה ומלחמה. כלומר, גם דיפלומטיה, שזה דורון, הביא לו מתנה, סוג של דיאלוג. גם מלחמה, כלומר, אם לא יצליח הולכים גם לסיטואציה של קרב. תפילה, כמובן, זה חסדי הקדוש-ברוך-הוא. סימן לבנים הזה של השב"כ בעידנים האלה אולי יותר מעידנים אחרים, לפחות לא פחות מאיזשהי תקופה בתולדות המדינה, הוא מתמודד עם אתגרים מאוד כבדים. זה מבליט את הצורך, שרבים מאתנו, כולל עבדכם הנאמן, מקדמא דנא תומך בו הרבה שנים, דהיינו לקבע את סמכויותיו ואת כפיפותו בחקיקה, דבר שבשלבים הראשונים של המדינה נראה כדבר לא נחוץ. פעלו בכיוון הזה מאז שנות השמונים כשהתפתחויות שונות העלו לשיח הציבורי והפרלמנטרי את השב"כ יותר מבעבר, וזה קיבל בולטות, ואחרי הרבה שקלא וטריא הוחל לפני שש שנים, כמו שנאמר כאן, בדיון בחוק הזה והגיעה שעתו.

כמו יעקב בתורה, השב"כ נדרש לסוג של תחכום, וחלק מהדברים שמופיעים כאן כוללים את העניין הזה.

אני רואה חשיבות גדולה בחוק הזה גם מהיבט העבודה שלנו, ואני רוצה לומר, השב"כ הוא ביום-יום של העבודה שלנו, בייעוץ המשפטי לממשלה, חלק בהקשרים סטטוטוריים, כמו האזנות סתר, שהדיווחים נמסרים, כמו חלק מהדברים ששר המשפטים הזכיר, בחקיקה מסוגים שונים, אבל גם בנושאים שהם בעלי אופי שאיננו סטטוטורי. למשל שאלות הטיפול בחקירות. אתיחס לזה בהמשך כי זה לא נושא הצעת החוק שמונחת לפניכם כידוע. שאלות של בידוק ביטחוני, ובכלל המטוטלת שאף פעם לא נחה והיא נעה כל הזמן, בין ביטחון וזכויות, כלומר, מדינה שיש לה חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ומכבדת זכויות ורוצה להיות כמתוקנות שבמדינות, וצריך לומר שהמתוקנות לפעמים גם הן עושות כל מיני שינויים כשבאות עיתות חירום. מי היה מאמין שבארצות-הברית תתקבל חקיקה מהסוג שהתקבלה בחודש האחרון בעקבות פיגועי ספטמבר.

המטוטלת הזאת איננה נחה, והאתגר שלנו, ושלנו זה כל היושבים בחדר הזה, אם זה שרים והדרג המיניסטרילי, אם זה אתם בפיקוח הפרלמנטרי, אם זה אנחנו בייעוץ המשפטי, ובראש וראשונה השב"כ עצמו שהוא הכתובת והבסיס איך לנהל מאבק ביטחוני בתנאים של קושי גובר. ומאיך גיסא, לשמור על צלם, לשמור על זכויות ככל הניתן, ושהפגיעות יהיו מינימליות, וזה לא רק קשור בחקירות, זה גם קשור בבידוק ביטחוני, זה גם קשור בהאזנות.

ככל שהבעיות המשפטיות בגלל פסק-דין בית-המשפט, בגלל חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו גדלות, במובן של ההגבלות שיש על חקירות, כך יש חשיבות לנושאים אחרים שהשב"כ עושה באמצעים טכנולוגיים וכד', כמין סוג של פיצוי, כמו שוודאי ראש השב"כ יסביר מה קרה בעקבות השינויים בהקשר הפלסטיני, מה שאפשר היה בעבר שאי-אפשר היום מבחינת מידע וכל מה שקשור בזה.

אני רוצה רק להתייחס לנקודה אחת כרגע. החוק הזה איננו כולל את נושא

החקירות. הוא כולל את נושא המבנה, הפיקוח, הכפופות, כל מה שקשור בדברים האלה, דברים מאוד חשובים, ואני מאוד ממליץ לוועדה, ואני מדבר גם בשם חברי מני, לנסות לקדם בראש וראשונה את הדברים האלה.

אומר מילה בנושא החקירות, מפני שאני יודע שמטבע הדברים זה יעלה, אבל זה לא מה שעל הפרק. אנחנו כל הזמן בדיונים לאורך השנים אם צריך או לא צריך לחוקק את נושא החקירות. ההיסטוריה מוכרת לכם: ועדת לנדוי, ועדת השרים להיתרים שהייתי מזכירה במשך שנים והכרתי את זה מקרוב, הבעיות שהיו סביב זה, ולבסוף פסק הדין של בית-המשפט העליון ב-1999. פסק-הדין הזה שינה, כמובן, במתכונת, והזמן לא מאפשר כרגע להיכנס לפרטים, אבל בשנה הראשונה שאחרי פסק-הדין היה לא מעט שקלא וטריא בתוכנו - אני מתכוון במערכת הממשלתית, כולל השב"כ, כולל אנחנו - האם ללכת לכיוונים של חקיקה בתחום של החקירות או לא. זה לא היה חדש אבל זה התעצם בגלל הפסיקה. היו דעות שונות - היו דעות ששללו את זה בכלל, היו דעות שהיו מוכנים לתמוך בחקיקה שמקרבת, לפחות חלקית, להיתרים שהיו, והיתה דעה שאני החזקתי בה וגם היום אני מחזיק בה, שאפשר לחוקק חוק שיתן מה שאנחנו חושבים שחשוב לחוקר, הרגשה של התמיכה, של הגיבוי, שהוא לא באיזה ארץ אחרת אלא הוא יחד אתנו, ויחד עם זה הוא לא ישנה לכיוונים של היתרים. כלומר, לקחת את הגנת הצורך ולחוקק אותה כדבר שקשור לשב"כ. היתה שאלה איפה, והגישה של רובנו היתה לא לחוקק את זה בחוק הזה, אם בכלל, אלא בפקודה למניעת טרור, כדי להראות את הזמניות של העניין, שזה לא דבר שאנחנו רוצים אותו לנצח, אלא כל עוד אין שלום וכו'. כל זה היה בשקלא וטריא. בשלב מסוים, ראש השב"כ הקודם, על דעת כל הגורמים, הציע לחכות עם זה ולראות מה אפשר באמצעים אחרים. בינתיים פרצה השנה הזאת עם כל הפגעים שפקדו אותנו, וכמובן, זה מעלה את הנושא והנושא לא הלך לאיבוד. הרי השאלה של סייג הצורך באה לביטוי בדיאלוג מתמיד בהקשרים ספציפיים בין ראש השב"כ וביני, ולא אכנס לזה כרגע. כל זה אמרתי כדי לדעת שאנחנו לא אטומים לסוגיה הזאת והיא על סדר יומנו בצורות שונות.

אבל אני רוצה לחזור לנקודה שממנה יצאתי, מה שכרגע על הפרק, ואני מאוד ממליץ לוועדה לנסות לקדם אותו, זה החוק המבני של השב"כ. הפיקוח הוא מאוד חשוב, מאוד חיוני, והוא לא צריך להיות קונטרברסאלי. יכולים להיות דברים שיובאו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הכנה עם שינויים כאלה ואחרים, יהיו לכם רעיונות, יהיו לנו איזה הצעות, אבל את זה אפשר לגמור.

17 כהן:

עוד לא הבנתי איך יהיה הפתרון. אתה אומר שלאחר קבלת החוק הזה כמסגרת, לאחר מכן יבוא תיקון לפקודה למניעת טרור?

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

לא, אם צריך. לי יש דעה שתומכת בחקיקה מסוימת, רק לא אכנס לזה כרגע. אבל אם צריך את הדבר הזה - אני אומר את זה כי השיח הציבורי מערב את הנושאים האלה גם בימים האחרונים - אז מה שאני בא לומר זה לא שהדבר ההוא לא בר-שיח או לא צריך לדון בו, אבל אני ממליץ לוועדה שלפניה הצעת החוק הזאת, להידרש קודם כול לדברים האלה ולסיים אותם. אם יהיו החלטות אצלנו או בוועדה או בכל מקום לגבי שינויים, נצטרך עוד לדון בזה. אמרתי במקרה את דעתי, אבל היא לא דעה בהכרח קונצנזואלית, יש שאומרים שהיא פחות מדי ויש שאומרים שהיא יותר מדי, כדרך גוברין יהודאין.

בסופו של דבר, המשימה שנטלנו עלינו בהכנת החוק, שהוועדה עכשיו נדרשת אליה, היא מאוד חשובה, ואני מאוד ממליץ ומקדם בברכה את סיום החקיקה הזאת.

היו"ר דוד מגן:

תודה ליועץ המשפטי לממשלה.

ראש שירות הביטחון הכללי אבי דיכטר, בבקשה.

אבי דיכטר:

אדוני שר המשפטים, שרים בעבר, בהווה ובעתיד - אמרו לי שזה מכסה פחות או יותר את כל חברי הכנסת - וכמובן, העמיתים מהפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה, אני לא יודע כמה מהפורום מודעים לעובדה שאנחנו היום בעצם חוגגים בר-מצווה מאז שהחוק הזה הותנע בשירות, ב-1988, והתחילה עבודת מטה די מסודרת שאני מקווה שעזרה מאוד או הפריעה מאוד, מן הסתם, בחלק מן המקרים, למי שבא לאחר מכן לעצב את הצעת החוק, ובסופו של דבר כשהרגשנו שאנחנו בבית מספיק בשלים, הגענו עם המוצר אל הפרקליטות כדי לתת לו את התצורה הנכונה. אין ספק, בארגון כמו שלנו שלוש-עשרה שנה זה באמת פרק זמן ארוך מאוד, זה יותר מאשר המבוקש מיוחד דף, זה ארוך מדי, ואני אומר את זה מפני שאני מקווה מאוד שבסוף הזה הוא חידוש סט הישיבות הקודם מלפני שלוש שנים, כי בסך הכול היום אנחנו נמצאים כמעט באותה נקודה שבה היינו לפני שלוש שנים, ואני מניח שזמן כולנו יקר. מטבע הדברים גם עבור השירות בכמות משימות ועסקים אחרים, מטבע הדברים לצלול לתוך חוק שב"כ מחייב אותנו להרבה מאוד עשייה. לא שאנחנו מתכוונים לוותר על העשייה הזאת, אנחנו מתכוונים להיות מעורבים ולהשפיע ככל שנוכל ולעמוד גם על המשמר כדי שבסופו של דבר לא נקבל בקצה הדרך חוק שבמקום לסייע לשירות לבצע את משימותיו ולעמוד ביעודו, יגביל אותו.

אני חוזר ומודיע ומצהיר, שירות הביטחון הכללי עובד ויעבוד בהתאם לחוק, במגבלות החוק, כשהחוק מטיל עליו מגבלות, ולכן הארגון הזה או הסד הזה שבתוכו אנחנו נמצא את עצמנו בעצם יקבע איך שירות הביטחון יבצע את משימותיו או יעמוד ביעודו, ואנחנו מקווים מאוד שזה מה שאנחנו מצליחים לעשות גם בימים אלה.

אני חושב שבחוק יש התייחסות, ואני מאמין שיש בו גם מענה, לכמה סוגיות שהן באמת ייחודיות לשירות. קצת התחלתי להיות מודאג, כי יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון אמר שאנחנו כל יום נמצאים אצלו, והיועץ המשפטי לממשלה החרה החזיק אחריו, ואני מתחיל לבדוק את עצמי - - -

שאל יהלום:

הם התכוונו להאזנות שלכם.

אבי דיכטר:

לא צריך להיות אצלם בשביל להאזין להם... לעצם העניין, אנחנו בסופו של דבר מתנהלים בשירות על-פי ערכי השירות, והצעת החוק בעינינו אמורה לתת את ההשלמה לאותם ערכי שירות שהם בעיקר ערכים שמגבילים את השירות. כי ערכים כמו ממלכתיות, שמירת סוד, ריסון הכוח, הטלת הספק ואמינות, נקבעו כערכים לא כדי לדחוף עשייה קדימה אלא כדי לוודא שלא מתבצעת עשייה שלא על-פי החוק, לא לשונו ולא רוחו, כמובן.

הצעת החוק, לפחות להבנתנו, אמורה לתת כלים מעוגנים בחוק שיאפשרו לשירות לעשות את מלאכתו בתחומים שחלקם לא מוסדרים היום, החל מכל עולם הסידינט שהתפתח בצורה דרמטית בחמש השנים האחרונות, וזה הקצב שהוא מתפתח גם הלאה. דור בסיגינט היום הוא פחות משנתיים. וכמובן סוגיה של ניהול עובדים ומשאבים, שהיא במילניום החדש כבר מתבצעת על-פי כללי ניהול, להבנתנו, שונים, ואנחנו מאמינים ומקווים שהחוק הזה יסייע לשירות גם בתחום הזה.

עמ' 8 מתוך 35 עמודים
עותק 5 מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

אני סבור שהחוק דרוש לשירות, בין היתר כדי להגן על עובדיו. עובדי השירות עוסקים באופן שוטף בסוגיות שנדרשים להפעיל בהן שיקול דעת ואין לנו מנדט על הפעלת שיקול דעת נכון במאה אחוז מהמקרים. לא לראש השירות, לא לסגן ראש השירות, לא למנהלים אחרים ולא לעובדים. במסגרת הפעלת שיקול דעת לעתים מתבצעים דברים שמסתבר לנו שטעינו.

אני מקווה מאוד שהחוק הזה בסופו של דבר יידע לתת את רשת ההגנה לאותם עובדי שירות עד לראש השירות, באותם מקרים שבהם שיקול דעת שהפעלנו יסתבר שהיה שגוי. כמובן כל עוד שיקול הדעת הופעל במסגרת החוק ולא דווקא חוק שב"כ.

אנחנו, כמובן, מצדנו נעמוד את כל הידע והניסיון שיש ברשות השירות כדי לסייע לוועדה, למי מהוועדה שייקבע, כדי להביא את החוק הזה במתכונת הטובה ביותר מבחינת השירות לקו הגמר ויפה שעה אחת קודם.

שאלו יהלום:

מה עמדתך בנושא החקירות ?

שר המשפטים מאיר שטרית:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוסיף נקודה אחת: שכחתי לציין, שמאז שהחוק הזה הוגש לכנסת בדיונים עם השב"כ הוסכם להוסיף שני נושאים שלא היו בחוק המקורי: 1. בנושא של ארגון תקנים וניהול כוח-אדם - להוסיף סעיף הסמכה בעניין הזה. 2. בנושא של הרכשת נתוני תקשורת. בעקבות דברי ראש השירות על הסיגינט נזכרתי בסוגיה הזאת. יש נוסח מסודר שמבקש להוסיף את שני הסעיפים האלה לחוק, ולטפל הן בעניין הסיגינט, לגבי הרכשת נתוני תקשורת, ולגבי הסמכה בתחום של ניהול כוח-אדם של עובדי השירות.

שאלו יהלום:

שאלתי את ראש השירות לגבי הסוגיה שעלתה כאן בנוגע לחקירות מה עמדתו.

אבי דיכטר:

לפני כארבע שנים, ראש השירות הקודם, עמי איילון, עסק בסוגיה הזו. עשינו הערכת מצב בשירות ביחד עם הפרקליטות והגענו למסקנה שאנחנו כנראה לא נצליח לקבל חוק שב"כ אידיאלי. לכן היה חשוב לנו לקבל חוק שב"כ אופטימלי. הדלחא בין האידיאלי לבין האופטימלי הסתבר שהיא סוגיית החקירות. להבנתנו, אם שיבוץ נושא החקירות בחוק שב"כ אמור למשוך את תהליך גלגולו של החוק לפרקי זמן ארוכים שעוד נתגעגע לפרק הזמן הקצר מאז שהתחלנו להתניע אותו בשירות ועד הלום, ייצא שכרנו בהפסדנו.

אני חושב שהשנה והחודשיים האחרונים אפשרו לנו ללמוד על בשרנו ביחד עם היועץ המשפטי לממשלה איך ראוי לבצע חקירות במגבלות שהחוק מטיל אבל גם עם האפשרויות שהחוק מקנה. אני חושב שבעת הזו אנחנו בשיקול מה מול מה - העברת חוק שב"כ או פתיחתו בנושא החקירות והעברתו לדורות הבאים - העדפנו לעסוק בחוק שב"כ כמות שהוא, האופטימלי ולא האידיאלי.

דוד טל:

האם אנחנו לא מפקירים את אנשי השירות עם חוק כזה?

ועדת משנה חו"ב+חוקה סודי ביותר עמי 9 מתוך 35 עמודים
26.11.01 עותק מתוך 5 עותקים

אבי דיכטר:

החוק הזה הוא לא חוק שהתגלגל במקביל לשירות ובמנותק מהשירות. הוא חוק שהתגלגל לאורך כל הדרך ביחד עם השירות. לא הרגשנו שאין לנו תחנות שבהן אנחנו יודעים לשים את עמדתנו. גם אין כאן דברים שהם מבחינתנו קו אדום שהרגשנו שאנחנו חוצים אותו, ולכן החוק הזה תואם את האופן שבו השירות רואה את הדברים.

יובל שטייניץ:

אם לא מועיל, לא מזיק.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

זה יותר מזה.

שר המשפטים מאיר שטרית:

זה הרבה יותר מזה. זה מסדיר את העניין החוקי.

היו"ר דוד מגן:

הואיל ובניגוד למה שתכננתי החלו שאלות של חברי הוועדה, אנחנו נמשיך את הקו הזה אבל בקצרה, של הערות של שלושה חברי ועדה, ואז אבקש ממני מזוז ליטול את ההובלה ולרדת לעומקם של הדברים.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אני רוצה להוסיף בעניין החקירות. רבותי, אתם יודעים שיש חוק בעניין הזה בנפרד שאיננו שייך לחוק הזה, הפקודה למניעת טרור. הודעתי שאני מתנגד לחקיקת חוק זה נכון לעכשיו. אני לא מציע לספח כרגע את הטיפול בחוק הזה לחוק הזה של השב"כ שיש לו חשיבות משל עצמו.

סוגיית החקירות היא סוגיה בפני עצמה נפרדת בפקודה למניעת טרור. אם תרצו, שווה לדעתי לעשות פעם אחת דיון בעניין הזה בוועדה על הפקודה למניעת טרור. יש נימוקים לכל הכיוונים.

אני לא חושב שמדינה יכולה להרשות לעצמה לעשות חוק לאישור עינויים. אני לא מכיר חוק כזה בעולם.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

חוק כזה לא היה חוקי.

דוד טל:

אתה מכיר מדינה אחרת בעולם שנלחמת על עצמאותה, על חייה, יום יום כפי שמדינת ישראל נלחמת?

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

אני מכיר מדינה, את ארצות-הברית, שנחשבת בעינינו דמוקרטיה נאורה, וראיתי כיצד הם מטפלים בעצירים הישראליים שנמצאו אצלם אחרי הפיגוע בניו-יורק.

עמ' 10 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

דוד טל:

ראית איך הם צמצמו את זכויות הפרט בן-לילה?

שר המשפטים מאיר שטרית:

זה מה שאני אומר, אבל הם לא עשו חוק עינויים.

דוד טל:

נהיה שבשבת, כל פעם נשנה את החוק לפי המצב?

שר המשפטים מאיר שטרית:

לא, הם לא עשו חוק עינויים.

יובל שטייניץ:

מה ששר המשפטים אומר שאלו המדינות שיודעות לטפל במצב גם בלי חוק.

דוד טל:

אולי זה המצב האידיאלי גם לשירות.

שר המשפטים מאיר שטרית:

חבר הכנסת טל, כל שירותי הביטחון של ארצות-הברית מוסדרים בחקיקה. אם אתה רוצה, אתן לך פירוט מלא של כל החוקים האלה. כל שירותי הביטחון שם מוסדרים בחקיקה.

רן כהן:

אני מנצל את ההזדמנות לומר שהשב"כ היום חוקר לא בניגוד לחוק אלא היום הוא נזקק להישענות על הגנת הצורך לעשות את זה בדרך שאיננה הדרך הישירה. לכן על-פי החוק הזה הוא לא יהיה במצב פחות מוגן מבחינת החקירות, הוא יהיה יותר מוגן, מפני שהגנת הצורך נמצאת בתוך החוק הזה.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אין דבר חזק מההצלחה עצמה. עובדה שהשב"כ בנסיבות של אינתיפאדה לא מענה אף אחד, ומצליח למנוע תשעים וחמישה אחוז מפעולות הטרור. יש אמצעים אלטרנטיביים לפעולה של חוכמה, לאו ידווקא של אלימות.

רן כהן:

יש לי כמה שאלות, אני לא יודע מי ישיב עליהן, וגם הערה אחת.

נאמר כאן שיש מדינות שכבר חוקקו חוקים דומים, מקבילים. בהמשך לדברים של שר המשפטים, אולי תאמרו לנו מהן הדוגמאות שאפשר ללמוד מהן, כמובן מהמדינות שאנחנו אוהבים להשוות את עצמנו אליהן.

דבר שני: נאמר בחוק הזה, ולדעתי זה מאוד נכון, שימונה מבקר חיצוני לשירות. האם מבקר חיצוני במשמעות של אדם שאיננו עובד השירות הום או אדם שאיננו שייך לשירות בכלל מאז ומעולם, שהוא חיצוני לחלוטין?

עמ' 11 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

ועדת משנה חו"ב+חוקה , סודי ביותר
26.11.01

שאלה שנייה באותו הקשר: מדוע שאותו מבקר חיצוני לא יהיה מחויב בדיווח גם לוועדת הכנסת? עד היום הוא מדווח לראש הממשלה, לוועדת השרים ולא לכנסת שזה הגוף הטבעי.

חיים רמון:

מה יחסי הגומלין בין המבקר הזה לבין מבקר המדינה?

שר המשפטים מאיר שטרית:

מבקר המדינה מדווח לכנסת.

חיים רמון:

אבל זה לא מבקר פנים וזה לא מבקר מדינה, זה דבר חדש, משהו באמצע. צריך להגדיר את הסמכויות שלו גם כלפי השירות וגם כלפי גופים חיצוניים.

רן כהן:

אני מאוד דוגל בגישה שלא לכלול היום את כל נושא החקירות בחוק.

שר המשפטים מאיר שטרית:

כל המוסיף גורע.

רן כהן:

הייתי בגלגולים הקודמים, זה יהיה מתכון לקבורת החוק הזה. הדבר יהיה רק לרעת העניין.

אלא שבסעיף 7(א) יש לפחות שתי סוגיות שנראות לי דורשות הסבר.

היו"ר דוד מגן:

התייעצתי עם מני מזוז ואריה רוטר לפני כן ואמרתי, בואו נתחיל עכשיו בסעיף 7, והם שכנעו אותי שנתחיל בסעיף 1 לפי סדר ואז נגיע לסעיף 7.

רן כהן:

אני לא רוצה להיכנס לסעיף 7, אני רוצה להיכנס לדבר העקרוני. אני רוצה להבין מראש השירות או מכל מי שעוסק בזה, שר המשפטים או היועץ המשפטי לממשלה - כאשר מוגדר שם "שמירה וקידום אינטרסים ממלכתיים חיוניים אחרים של המדינה", למה מתכוונים? אני מלווה את העניין הזה כבר הרבה מאוד שנים ואני רוצה לדעת במה מדובר. יש שם עוד דבר: "מתן ייעוץ והערכת מצב לממשלה", בסעיף 7(ב)(5). נדמה לי שזה צריך להיות מוגדר לגבי הערכת מצב ביטחונית או הערכת מצב פח"עית או מהו שבא להגיד איזה הערכת מצב.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

זה יותר פשוט, זה במסגרת תפקידם.

עמ' 12 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

רן כהן:

האם בכל הנושא של עיסוק השב"כ בהתאמה הביטחונית של אדם לתפקיד או למשרה יש סייגה בנושא של תפקידים אזרחיים במובהק? כי נדמה לי שכבר עברנו את התקופה הזאת.

שר המשפטים מאיר שטרית:

יש חוק שקובע מי צריך לעבור בדיקה ביטחונית.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

יש הנחיות ממשלה, למשל בעניין הפוליגרף.

היו"ר דוד מגן:

חבר הכנסת אופיר פינס, בהיותך חבר ועדת החוץ והביטחון, חבר הוועדה המשותפת ובעיקר בהיותך יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בבקשה.

אופיר פינס-פז:

אני מברך על העובדה שהפעם הכנסת והממשלה החליטו לטפל בהצעת החוק במסגרת ועדה משותפת ולא רק במסגרת ועדת החוץ והביטחון. אני חושב שזה נכון משום שאנחנו צריכים בתהליך החקיקה שהוא מאוד רגיש, לראות את התמונה הכוללת. קודם כול, אני מסכים, ההיבטים שיאפשרו לשב"כ למלא את תפקידו בתחום הביטחוני, ומצד שני, השב"כ הוא לא בועה בתוך המדינה, הוא חלק מהמדינה. הוא חלק מהאורגנים השונים שפועלים מטעם המדינה, ויש לעניין הזה השלכות בהתייחסות הכוללת של הראייה איך אנחנו נראה את מדינת ישראל במובן הרחב של המילה.

אני חושב שבזה שהקמנו ועדה משותפת אנחנו בעצם משדרים את המסר הזה. לא שמי שבועדת החוץ והביטחון לא יודע את הנושאים של ועדת החוקה או להפך, אבל אנחנו משדרים שדר של איזון וראייה כוללת, ואני חושב שזה דבר מאוד נכון.

אני גם מציע להשתמש, אדוני היושב-ראש, בפרוצדורה שנהוגה בישיבות של ועדות כנסת אחרת. מה אני רוצה לומר? כרגע בוועדה אין גורמים חוץ מאשר ממשלה וחברי כנסת, אלא אם יש פה גורמים שאינני מזהה אותם, ויש לגורמים אחרים מה להגיד על הדברים האלה. כשאנחנו מחוקקים חוק בוועדת החוקה למשל, אנחנו מזמינים גורמים שונים שיש להם נגיעה ישירה ונגיעה עקיפה לתהליך החקיקה. השאלה היא האם בתהליך חקיקת חוק השב"כ אנחנו לא מזמינים גורמים אלא את הממשלה וחברי הכנסת?

אני רוצה להזכיר לכם, שוועדת הכנסת החליטה לא לאפשר לחבר כנסת ערבי להיות חבר בוועדה המשותפת וקיבלתי את ההחלטה הזאת. אבל בין זה ובין לעשות חקיקה רק בתוך עצמנו יש מרחק רב. אני חושב שהליך החקיקה צריך להיות פתוח גם לפני גורמים שיש להם מה לומר וירצו להביע דעתם, כמו מומחים, פרופסורים ואנשים אחרים שאו נרצה להיעזר בהם או הם ירצו להשמיע את דעתם בפנינו.

אני בעד לחוקק את חוק השב"כ. נכון שזו תקופה רגישה. הייתי שמח לו היה מתאפשר לנו לחוקק את החוק הזה באווירה פסטורלית ורגועה, ובוודאי לא באווירה הקיימת, אבל אי-אפשר לבחור את הדברים האלה. יחד עם זה אני רוצה להזהיר, שהחקיקה צריכה להיעשות ברגישות רבה ובזהירות רבה. כשאני אומר שאני בעד לחוקק את החוק הזה זה לא אומר שאני מסכים לכל הסעיפים שלו באופן אישי. אני למשל מאוד לא אוהב פטור מאחריות לאף בן-אדם בעולם, בוודאי לא לאדם שעובד מטעם מדינה. לכולם יש אחריות. זה לא אומר שלא עושים טעויות, זה לא אומר שלפעמים יש טעות בשיקול דעת, זה קורה, אבל פטור מאחריות זה דבר מרחיק לכת לאדם שעוסק

עמ' 13 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

בתחומים מהסוג הזה. הבאתי את זה רק כדוגמא ואינני רוצה להיכנס לסעיף הזה, כי אני מניח שנעבור על הסעיפים לפי סדר.

אני כן בעד חקיקת החוק הזה, אני חושב שהעמדה שאומרת בואו נעזוב כרגע את עניין החקירות היא עמדה נכונה בהתחשב במציאות, למרות שאין ספק שהיה ראוי אם היינו מצליחים להגיע לאיזשהי נוסחה בהקשר הזה, אבל נדמה לי שהיו ניסיונות בעבר ולפי הערכתי, בלתי אפשרי להגיע כאן לנוסחה מתקבלת על הדעת שאפשר יהיה לחוקק אותה בהקשר הזה כרגע. לכן אני ממליץ כרגע לא לעסוק בעניין הזה של החקירות אלא לקדם את החקיקה, פחות או יותר, על-פי קווי המיתאר שהממשלה הציעה, תוך כדי בירור יסודי של הדברים שיכול להיות שהם לא מוסכמים. אני יודע שיש ניסוחים אחרים לכמה סעיפים ראשיים בחוק שאנחנו נדון בהם.

היו"ר דוד מגן:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום:

רבותי, אני מציע לעצמנו לא לטמון את ראשו כבת-יענה בחול. יושב כאן ראש השירות בכבודו ובעצמו והוא אומר, אני צריך חוק אחר, אידיאלי. הוא אומר, החוק הזה הוא האופטימום שאני יכול להשיג במצב של היום של חברי הכנסת, אולי של הממשלה, אינני יודע למה הוא התכוון. אבל הוא אומר, לא זה החוק שאני צריך. הוא אומר, אני כן צריך פרק שעוסק בדרכי חקירה.

אינני מציע שאנחנו, חברי הכנסת, נתעלם מהעניין הזה. מה אתם אומרים לנו? אתם אומרים לנו? למרות שראש השירות מבקש את הסיוע של חברי הכנסת, חברי הכנסת אומרים, לא, אנחנו לא ניתן לך את הסיוע. למה? או בגלל שאנחנו חוששים שלא נגיע להסכמה או בגלל שיש חילוקי דעות. בסדר, בואו ננסה. אם יש כאלה שזו דעתם, הם יכולים לבוא ולהגיד בגלוי, אנחנו חושבים שדרכי החקירה ששירות הביטחון חושב כנכון - ולא יושבים שם רשעים או משהו כזה, הם עצמנו ובשרנו - אנחנו לא יכולים לתת להם את הגושפנקה החוקית. אז ממה נפשך? או שהם לא עושים מספיק את פעולתם, או שהם עושים משהו בשטח האפור. שניהם לא טובים. ואם הם עושים, כמו שאמר שר המשפטים, תראה מה שהם עושים ומצליחים, בואו ניתן לזה גושפנקה אם זה מספיק. לכן ההתעלמות היא לא במקומה. אם היום לא נעסוק, תוך כדי קבלת החוק כולו, אף פעם בחיים לא יעסקו בזה, אלא אם כן יהיו קטסטרופות שאז יצטרכו אינני יודע מה לעשות, ותהיה אנלי הוראת שעת חירום. אבל כנסת מסודרת צריכה לנהוג הפוך ולהגיד: בואו נדון בעניין. לא נגיע להסכמה, אני לא מציע שמיד נדון בזה, אני מקבל שאם פה תהיה מחלוקת ואי-אפשר להגיע למסקנה, אז לא בדור הזה, נדלג על דור. אבל לבוא ולהגיד שאתה מבקש ואנחנו לא נותנים לך, זה לדעתי התעלמות מתפקידנו ומהחובה הלאומית שמוטלת עלינו. לכן אני כן מציע לדון בעניין, לעסוק בעניין, ונקווה שנגיע להסכמה.

היו"ר דוד מגן:

חבר הכנסת שטייניץ, בבקשה.

יובל שטייניץ:

אני רוצה לפתוח בהערה כללית על המורכבות והמיוחדות של החוק הזה. יש הבחנה ברורה מאוד, גם על-ידי, דרך אגב, כל התיאורטיקנים של הדמוקרטיה והפילוסופים של הדמוקרטיה מאז ג'ון לוק, אבי הדמוקרטיה המודרנית, בין שני סוגים של התגוננות של המדינה הדמוקרטית: 1. התגוננות מול פשיעה פנימית, מול אותם אנשים אלימים מתוך החברה שמנסים לקחת לעצמם יותר ופוגעים בשוגג או בלי משים או לפעמים בכוונה תחילה בחברה. 2. פעולות של המדינה מבצעת כדי להתגונן

בפני איום חיצוני - איום של מדינה אחרת או של חברה אחרת או של ארגון אחר שמטרתו היא לא לקחת לעצמו היתר באופן לא חוקי מתוך המדינה, אלא להשמיד או לפגוע בחברה כולה ולדרדר אותה. כבר אמר ג'ון לוק, ואני חושב שהכלל הזה גם מתקיים מאז, שיש הבדל עצום בין פעולות שיטור פנימיות, שבהן המדינה מאוד מאוד זהירה, ויש חוקים מאוד מורכבים והיא מטילה על עצמה מגבלות קשות, לא הכול מותר, לבין למשל פעולה מלחמתית מלאה שאז אנחנו עושים דברים שלא יעלו על הדעת, כמו להרוג חפים מפשע. כל חייל בצד השני הוא מבחינתי פחות או יותר חף מפשע ואני פוצע אותו או הורג אותו, שובה אותו, משפיל אותו, באלף ואחת דרכים איומות, ולא רואים בזה בכלל, מנקודת מבטה של המדינה, פשיעה.

המקרה שלפנינו בדיוק נופל בין שתי הקיצוניות האלה: מצד אחד יש פה שב"כ שפועל כלפי זרועות או רוב פעולתו כלפי זרועות או אנשים שמייצגים כוחות זרים או שאיפות או מסייעים לכוחות זרים כדי לפגוע במדינה, בדיוק כמו במלחמה. מצד שני, רוב פעולתו לא נעשה כאקט מלחמתי ברור נגד כוחות זרים אלא חלק ממנה באמת דומה לפעולות שיטור פנים. לכן אנחנו במקרה ביניים. לכן המורכבות המיוחדת והבעייתיות המיוחדת של חקיקה בעניין הזה. כי, מצד אחד, ודאי וודאי שכמו כל דמוקרטיה בעולם אנחנו חייבים פה לאפשר אמצעים שונים - זה לא פעולת שיטור, ואי-אפשר להטיל את המגבלות שמטילים על פעולות שיטור, גם לא מבחינת דרכי החקירה. דרך אגב, כל הדמוקרטיה בעולם המערבי, כולל ארצות-הברית, או אם הדמוקרטיה, בריטניה, במצבי חירום ומלחמה סוכנים של הצד השני לא היתה בכלל שאלה אם לענות אותם כדי להוציא מהם אינפורמציה.

אני בכלל חושב שבישראל אנחנו במצב מיוחד. בארצות-הברית תוך חודש חוקו חוקים והתקבלו אישורים והקונגרס אישר לפעולות שונות לחלוטין ממה שהיה קודם. אך חודש, לא שלוש-עשרה שנה, ותוך שבוע הנשיא ביקש וקיבל גיבוי של בית המחוקקים, של הקונגרס, להקמת טריבונלים לשיפוט מהיר של אנשי טליבאן ואל-קאעידה, כולל סמכות של הוצאה להורג כדי שלא יהיה צורך להביא אותם לבתי-משפט בארצות-הברית.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

אמריקה גם החזיקה יפנים אזרחי ארצות-הברית במחנות.

יובל שטייניץ:

אני לא אומר שכל מה שנעשה שם הוא טוב. אני רק אומר שאנחנו חריגים בהשוואה לדמוקרטיה מערבית אחרות. אני לא משווה את עצמנו למדינות העולם השלישי, אנחנו חלק מחברה של דמוקרטיה בעולם, אנחנו לא לבד, אנחנו צריכים לראות איך דמוקרטיה אחרות בעולם הערבי שאנחנו רוצים להשתייך לחברה הזאת נוהגות במצבים דומים, במצבי חירום, לא במצבי רגיעה כמו דנמרק היום אלא במצבי חירום, תקופת מלחמת העולם השנייה, בתקופה של ארצות-הברית היום, שפתאום איום הטרור כן מסתבר כאיום בסדר גודל אחד יותר ממה שחשבו קודם. קודם כול, בואו נראה שאנחנו חריגים בעניין הזה עם האיטיות שלנו ועם הזהירות שלנו.

אני בעד חקיקת חוק למרות שהייתי מעדיף להסתדר בלי חוק. אני חושב שרוב הדמוקרטיה בעולם יודעות להסתדר במקרים כאלה בלי חוק, אלא כתוצאה מסמכויות הממשל הטבעיות שמוקנות לממשלה וכו', והפיקוח נעשה על-ידי האפשרות של הממשלה, לפעמים גם של ועדות פיקוח פרלמנטריות להדיח.

יש לי כמה שאלות אבל אני רוצה לשאול שמטרידה אותי לגבי סעיף 3(א), שאני חושב שהוא סותר סעיף מאוחר יותר. אני לא יודע למה אנחנו חייבים לחייב בחוק שמעתי והלאה שם וזהות ראש השב"כ יפורסם ברשומות. זה לא היה הנוהג בעבר, זה נוהג של השנים האחרונות. יכול להיות שלאור האיומים על בכירים כמו על הרמטכ"ל ועל אחרים, ניתן וכדאי לחשוב על כך, או לפחות לאפשר לממשלה בעתיד את החופש גם

ועדת משנה חו"ב+חוקה סודי ביותר עמ' 15 מתוך 35 עמודים
26.11.01 עותק מתוך 5 עותקים

להחליט ששמו או זהותו של ראש השב"כ תהיה חסויה.

רן כהן:

אין פה גילוי של שמו. זה רק רישום ברשומות. זה יכול להיות גם נסתר.

שר המשפטים מאיר שטרית:

כתוב מונה ראש שב"כ.

יובל שטייניץ:

אם זה פתוח לפרשנות כזאת זה מקובל עלי.

חיים רמון:

אני מניח שגם כאשר שמו לא פורסם, פורסם ברשומות שמונה ראש שב"כ.

יובל שטייניץ:

הערה שנייה קשורה לחוקים שמונחים על שולחן הוועדה והכנסת, שהם בוודאי יהיו פה בוויכוח: חוק של רן כהן וחוק שלי. החוק של רן הרבה יותר מרחיב משלי, שלי יותר מצומצם - החוקים האלה קובעים חובת שימוע לכמה תפקידים בכירים במערכת הביטחון, כולל ראש שב"כ, בוועדות משנה של ועדת החוץ והביטחון.

שר המשפטים מאיר שטרית:

הממשלה מתנגדת לזה.

יובל שטייניץ:

קודם כול, יש שני חוקים. יש חוק של רן שהוא מרחיב וכולל, שחל למשל גם על אלופים, ויש חוק שלי שחל רק על הרמטכ"ל, סגנו וראש שב"כ, ורק על שימוע בוועדות משנה. הייתי שמח אם אפשר היה להכליל את זה, אבל מאחר שאני שומע שהממשלה מתנגדת, דרך אגב, זו פעם ראשונה שאני שומע שהממשלה מתנגדת.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אני יודע מה העמדה.

יובל שטייניץ:

לכן אני מבקש שלפחות לא יהיה פה ניסוח שמבטל מראש או שנראה כמנוגד מראש לשתי הצעות החוק שלנו שאני חושב שהן חשובות ופתוחות לדיון.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אין סתירה. אם החוק שלך תיאורטית יעבור אחרי החוק הזה הוא משנה את החוק.

חיים רמון:

ביקשתי את רשות הדיבור כדי לנסות ולשכנע את החברים שהחוק הזה הוא חשוב מכיוון שאנחנו בגלל המציאות הביטחונית הקשה תופסים בעיקר את השב"כ כפועל נגד אויב חיצוני. אבל השב"כ פועל נגד אויבים פנימיים, וכנגד אויבים פנימיים זה דבר

עמ' 16 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

הכי מסוכן שיש גוף שאנחנו נותנים לו מנדט לפעול נגד מה שהוא מגדיר כאויב פנים. בשנות החמישים הגדירו כאויב פנים את מפ"ם, והמחלת היהודית אין לה קשר לאויב חוץ והיא בכל זאת הוגדרה כגורם שמסכן את הדמוקרטיה, והשב"כ פועל נגד גורמים שהוא מגדיר והממשלה מגדירה, שזה עוד יותר גרוע, שהם אויבי פנים. אין בעיה בנושא של אויבי חוץ. אם מותר לענות אויבי חוץ, מותר גם לענות אויבי פנים. אותם כללים. אוטומטית זה לא אויבי חוץ, אבל אם יש פצצה מתקתקת שהיא אויב חוץ שמותר לענות אותה, ויש פצצה מתקתקת שהוא אויב פנים, צריך גם לענות אותו.

יובל שטייניץ:

זה לא מחויב.

חיים רמון:

יהיה קשה מאוד להסביר למה מישהו שיודעים שהוא פצצה מתקתקת ויש לו תעודת זהות ישראלית, בו לא נוגעים, אבל מי שאין לו תעודת זהות, כן נוגעים בו. מה, הוא הורג אחרת? הפצצה תפוצץ אחרת? הנזק יהיה אחר?

יובל שטייניץ:

האחריות על אזרחיך גדולה יותר.

חיים רמון:

המחויבות שלך שלא ייהרגו אנשים. אני חושב שאויב פנים שהורג אנשים בישראל הסכנה שלו לקימה של הדמוקרטיה יותר גדולה מאויב חוץ שהוא אויב חוץ וידוע מה הוא רוצה. יש גם הגדרות כאלה. אין ויכוח על זה. יש אפילו הערכות ותקדימים, ולכן החוק הזה הוא חיוני כדי לשים מגבלות על השב"כ שהשב"כ עצמו רוצה אותן, כי גם לשב"כ עצמו יש בעיה. הבעיות שלו עם אויבי חוץ הן הרבה יותר קטנות, כי יש קונסנסוס, צריך להילחם בהם וכו'. עם אויבי פנים זו בעיה. אני לא רוצה להרחיב פה, זו לא ועדת משנה, אבל יש הנושא של ערביי ישראל שהוא נושא מאוד רגיש, מאוד טעון. איפה אתה שם את הקו? אזרחים ישראלים, כולם עם תעודות זהות, אפילו לדברייך. יהיה אזרח ישראלי ערבי עם פצצה מתקתקת ומתאבד ישראלי, אלה דברים שאנחנו חייבים לחוקק את החוק גם בשביל השב"כ, גם בשבילנו. לכן ברוב מדינות העולם יש חוק שב"כ, כי חוק שב"כ מטפל בסכנות מבפנים.

אני לא רוצה להיכנס לעניין של העינויים, אבל אם נתחיל להתעסק בזה אנחנו נעשה טעות קשה מאוד. עצם הדיון יהיה בעייתי. היום אנחנו רואים מה קורה בעולם הגדול. ראינו מה קרה עם כרמי גילון, ראינו מה קורה בבלגיה. חוק שבו יהיו עינויים רשמיים, כל מי שיתן בסופו של דבר הוראה לעשות עינויים בדרך זאת או אחרת אני מניח שהוא יהיה אסיר ציון.

שר המשפטים מאיר שטרית:

אבל אני חושב שזה לא עומד על הפרק.

חיים רמון:

חברים פה רצו שהעניין יעלה על הפרק. אני מדבר לחבריי חברי הכנסת. אני רוצה לחסוך לכולנו את הדיון הזה. אני מציע שזה לא יהיה. לא נכון שזה יהיה, זה רע לכולם, התוצאה בסוף אף אחד לא יסתכן בכך, כי כל מי שיהיה מעורב מכאן ולהבא במה שקרה בקהילה הבינלאומית, טוב או רע, או בחקיקה הבינלאומית, זאת תופעה של השנים האחרונות. לא הייתי אומר את זה לפני עשרים שנה ואפילו לא לפני עשר שנים. ראשי ממשלות, שרי ביטחון, שרי משפטים, לא ייצאו מן הארץ אם יהיו

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

סודי ביותר

עמי' 17 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

עיניים בישראל רשמיים. צריך להשאיר לשכל הישר לעשות את שלו, לחיים לעשות את שלהם, ולא חובה להשתין מהמקפצה כשאפשר לעשות את זה בדרך אחרת. לכן גם לא צריך לקיים דיון על איך משתינים מהמקפצה.

היו"ר דוד מגן:

חבר הכנסת דוד טל, בבקשה.

דוד טל:

מדינת ישראל היא דמוקרטיה וזה טוב, אבל היא דמוקרטיה מתגוננת ולא מתאבדת. אי-אפשר לעשות אנלוגיה בין מדינת ישראל לבין מדינות אחרות. יפה דרש חברי רמון כשאמר, שבשום מקום עיננויים בחוק לא רשומים. אבל אני רוצה להיות בטוח שאלה שצריכים לקבל ולחשוב מחשבה כזו או אחרת יש להם רשת ביטחון. אתם לא רוצים להגדיר את זה, שלא יוגדר בשום צורה ושום אופן ברמז כזה או אחר. אני רוצה שאלה שאנחנו שולחים אותם לשדה הקרב, ואלה שצריכים בזמן אמת לקבל החלטה כזו או אחרת הם לא מלאכים, הם בני-אדם, ואנשים בלחץ ובשדה קרב, מה לעשות, לפעמים מקבלים שיקול דעת מוטעה. אני רוצה שאדם כזה שלא עשה את זה בזדון ולא התכוון, לא היה לו יסוד נפשי להרוג ולרצוח, מי שעשה את זה יידע שעומדת מאחוריו מדינה שלמה גם אם הוא טעה. מדינות טועות ואומרים חטאתי, פשעתי, טעיתי. כמו שטעו עם חמשת התלמידים אפשר להגיד, טעיתי גם במקרים כאלה. אבל מי שנמצא שם בשדה הקרב אני רוצה לתת לו את כל הכלים. זה לא דומה שאנחנו פה בחדר ממוזג נחליט אם הוא שקל שיקול דעת נכון או לא נכון. זה קל מאוד מפה לומר את הדברים הללו. מי שנמצא שם ברגע האמת זה לא פשוט, הוא נמצא בלחצים שאנחנו לא נמצאים בהם, וצריך שהוא יידע שפה עומדת מדינה שלמה, כנסת שלמה, מאחוריו, מפני שהוא שליח של אותה מדינה, ואי-אפשר להפקיר אותו. לכן שאלתי אם הצעת החוק לא מפקירה אותם.

אבל אני רוצה לומר גם לראש השירות. ראה, אדוני, אני רוצה לדעת בצורה ברורה שהצעת החוק הזאת לא תביא אותנו יום אחד שמישהו מכס יטען, רבותי, מה לעשות, אתם הטלתם עלי את האחריות, לא נתתם לי את כל הסמכות. אם זה כך, עדיף שיאמר את זה אדוני, ואנחנו נחשוב שאולי לא כדאי לחוקק את החוק הזה, ונשאיר את העמימות הזאת שהיא אולי תהיה טובה לכולם. אולי, אינני יודע. זה יותר טוב מאשר שבאיזשהו שלב מישהו יחליט שמבחינה משפטית כזו או אחרת - אגב, אני שמח על הצהרתה של גבי ארבל, שעשתה רוויזיה מחשבתית אחרי ההחלטה של הבג"ץ בנושא הזה, ולא אומר מילים קשות שמא אני אותקף ויגידו שאני תוקף את מערכת המשפט. אבל בג"ץ, לדעתי, בזמנו. ככל את ידי השב"כ.

חיים רמון:

ביקורת שיפוטית הוגנת שאתה יודע לעשות היא בסדר.

דוד טל:

הבג"ץ ככל את ידי השב"כ ולא אומר שהוא התיר את ידי המחבלים. מפני שזו היתה המשמעות של הדבר. היום הגבי ארבל חושבת כבר אחרת מפני שהדברים השתנו. אבל אנחנו לא נוכל כל שנה להחליף את החוק ולשנות את החוק בזמן כזה ובזמן כזה. אנחנו צריכים לתת מרווח מספיק גדול לאנשי שירות שיעשו את עבודתם נאמנה. מי שיחרוג, יש המפקדים בשב"כ שימצו אתו את הדין ויעשו את מה שצריך לעשות. אם אנחנו סומכים עליהם שהם יגוננו עלינו, אני סבור שאנחנו צריכים לתת להם מינימום מסוים של הרגשה שהם לא לבד גם אם הם עושים שיקול דעת מוטעה.

היו"ר דוד מגן:

מני מזוז, בבקשה. עליך מוטלת האחריות גם איכשהו להגיב וגם להכניס אותנו

עמ' 18 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

ועדת משנה חו"ב+חוקה סודי ביותר
26.11.01

לעומקו של החוק, לפחות עד סעיף 7.

שאל יהלום:

עד מתי אנחנו יושבים היום?

היו"ר דוד מגן:

הכוונה היא להגיע לסעיף 7, שאליבא דכולי המקדימים בעניין, אין בעיות עד סעיף 7.

מני מזוז:

אני רוצה לפתוח בכמה הערות קצרות כלליות בהתייחס לכמה הערות שהיו כאן, ואחר-כך להיכנס לחוק לגופו.

היו"ר דוד מגן:

מני, תתייחס להערות, ואחר-כך שר המשפטים, היועץ המשפטי לממשלה וראש השב"כ ילכו לעיסוקיהם, נעשה הפסקה של חמש דקות וניכנס לחוק.

מני מזוז:

ראשית, לפי מיטב שיפוטי, והחוק הזה, כפי שצוין, נעשה וגובש ונוסח כל פסיק בו בשיתוף פעולה מלא וטוב עם השב"כ, החוק הזה לא מיועד להטיל מגבלות על השב"כ, לאסור עליו דברים שהוא עושה היום. הוא מיועד בעיקר לתת לגיטימציה פורמלית לדברים שעושה השב"כ היום, ובחלק מהדברים זה מיועד לחזק את היכולת החוקית של השב"כ לעשות דברים שהיום יש סימני שאלה על הסמכות או היכולת שלו לפעול. במובן הזה החוק היום מסייע לשב"כ. כלומר, ביום שאחרי השב"כ ירגיש טוב יותר עם הפעילות שלו לעומת היום שלפני ולא ההפך, וזה בנוסף לנושאים נוספים שאנחנו רוצים להסדיר אותם בחוק, ושהיום לא מוסדרים, בדרכים אחרות.

דובר על הגנה על השב"כ. למעשה בחוק הזה יש אלמנט מעבר למנגנוני פיקוח ובקרה שחשובים מהיבטים שונים, ואעמוד על כך בהמשך לגבי חקיקה במדינות אחרות; בהיבט האחר שלו, של הגנה על השב"כ, יש פה הגנה במספר מישורים. יש הגנה גם על השב"כ כפרטים, על עובדי השב"כ, על אנשי השב"כ. אפנה את תשומת לבכם לסעיף 17 כשנגיע אליו, שנועד לתת הגנה על עובד שב"כ שפועל בתום לב, בסבירות, במסגרת מילוי תפקידו, גם אם הוא טעה, גם אם הוא הסתבר שהוא פעל בדבר שאסור לו לעשות. זה מיועד להגן עליו.

יש הגנה על השב"כ גם במובן שנוטים לפעמים להתעלם ממנו. הניסיון במדינות רבות בעולם מראה שלעתים השלטון עשה בשב"כ שימוש לצרכים פסולים. קיום של חקיקה ברורה שקובעת מה מותר ומה אסור לשב"כ זה טוב לשב"כ כדי שלא יעשו בו שימוש לרעה לצרכים שהם לא הצרכים שבשבילים קיים שב"כ.

אקפוץ בהקשר הזה לעניין של מדינות אחרות. בשלושים השנה האחרונות, ובעיקר בעשרים השנה האחרונות, נעשתה חקיקה כמעט בכל מדינות המערב שאנחנו בדקנו, חקיקה שמסדירה סמכויות של הגופים שמקבילים לשב"כ.

רן כהן:

בחוקים ספציפיים לגבי השירותים או במסגרת החוקים הכלליים?

עמ' 19 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

מני מזוז:

יש הסדרים גם אצלנו, כפי שהוזכר, יש הוראות שמתייחסות לשב"כ בחוק האזנת סתר, בחוק הגנת הפרטיות, בחוק הבזק. בכל מיני חוקים יש הוראות ספציפיות. אני מדבר על חוקים שלמים שמסדירים את מכלול תפקידיו, סמכויותיו, מעמדו וכפיפותו של שירות הביטחון הפנימי במדינות. אני יכול לומר שברוב המדינות זה נבע כתוצאה משערוריות שהתפוצצו.

אתן דוגמא אחת ממדינה מאוד רחוקה כמו אוסטרליה. שם הסתבר בתחילת שנות השמונים, כשאחרי הרבה מאוד שנים התחלף השלטון, מממשל שמרני לליבור, הסתבר שהממשל השמרני לאורך הרבה שנים עשה שימוש בשירותי הביטחון, בין היתר, שימושים פוליטיים. קמה סערה גדולה, ועדת חקירה ממלכתית וכו', ובעקבות זה - - -

יובל שטייניץ:

אלו שימושים?

מני מזוז:

שימושים פוליטיים במובן הכי פשוט שאתה יכול להעלות על דעתך.

אורי אריאל:

אבישי רביב לדוגמא.

מני מזוז:

באנגליה החקיקה של חוק השב"כ האנגלי, ה-M.I.5, שנעשתה בשנת 1989, נעשתה גם היא בעקבות שערוריות שפרצו על שימוש לרעה של הממשלה בשירות, על היעדר לפיקוח של השירות. כל מיני דברים, לא בהיקף האוסטרלי. אפילו בקנדה השקטה היה דו"ח מאוד מפורסם שהיום הוא ספר חובה בכל הספרות של שירותים חשאיים, דו"ח מקדונלדס, שחקר שערוריות שקרו גם בשירותי הביטחון הקנדיים השקטים. כולם הגיעו למסקנה שכדי גם להגן על הציבור, ובצדק מאוד העיר חבר הכנסת רמון, ששירותים חשאיים מהסוג של השב"כ עובדים בראש וראשונה כלפי המדינה פנימה. זה לא מוסד, זה לא C.I.A, זה F.B.I. זה עוסק קודם כול באזרחי המדינה, הגנה פנימה. בהגנה פנימה זה עוסק לפעמים גם בגורמי חוץ. אבל שב"כ מעצם טיבו פועל בתוך המדינה, מפעיל סמכויות בתוך המדינה, וחלק גדול מהסמכויות שלו חלות על אזרחי המדינה מן השורה, כולל דברים טכניים כמו סיווג ביטחון לכל אחד מאתנו שרוצה להתמנות לתפקיד, או דברים אחרים, וכלה בטרור.

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

לדוגמא מעבר בשדה התעופה, בידוק ביטחוני, שזה לפי הנחיות שב"כ.

מני מזוז:

כשנעבור על הסעיפים אנחנו נראה שחלק גדול מהסמכויות של השב"כ הן סמכויות פנים. לכן החוקים האלה נועדו, מצד אחד, ליצור מנגנוני פיקוח אפקטיביים של כל המערכות הציבוריות על הפעילות של שירותי הביטחון, ומצד שני, גם להגן על שירותי הביטחון עצמם מפני שימוש לרעה בהם. אלה שני האיזונים שבתוכם עובדים כל חוקי השירותים החשאיים בכל העולם, והיום אנחנו מגיעים למצב שמדינת ישראל היא אחת המדינות הבודדות במערב שעוד אין לה חוק. ציין ראש השב"כ שבעצם היוזמה הראשונית התחילה עוד ב-1988. זה נכנס למהלך גבוה ב-1993.

עמ' 20 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

יובל שטייניץ:

יש הבחנה ברוב המדינות בין מה שעושים כלפי פנים וכלפי חוץ, או בין המגבלות שחלות על ה-F.B.I ועל ה-C.I.A למשל?

מני מזוז:

יש חוקים שונים לבין שירות הביטחון הפנימי, דמוי שב"כ, לבין שירות ביטחון חיצוני. למשל בבריטניה נראה בהמשך שיש שני חוקים שונים: אחד ל-M.I.5 ואחד ל-M.I.6.

הסדר של שירות ביטחון נגדי שעוסק בפעילות מחוץ למדינה היא מאוד בעייתית מבחינה משפטית, מאוד מורכבת, כי מטבע הדברים הפעילות מתבצעת במדינה שהחוקים של מדינת ישראל לא חלים שם.

חיים רמון:

לכן כל הפעילות שעושים לא בדיוק עולה עם החוק של אותה מדינה, וזה דבר הכי נורא בעניין.

מני מזוז:

לכן שם יש לפעמים הבחנות או התייחסות ספציפית.

יובל שטייניץ:

למשל בפעילות השב"כ בשטחים שהם לא תחת החוק הישראלי.

מני מזוז:

השב"כ הוא חריג במובן הזה שלגבי השטחים שהם לא בדיוק פנים ולא בדיוק חוץ, הוחלט ב-1967 שבכל זאת השב"כ הוא זה שיעסוק בזה ולא המוסד או אמ"ן.

רן כהן:

לפי מה שאמרת עכשיו זה מעלה סוגיה מאוד מעניינת. בעצם נכון שהמוסד או ה-M.I.6 במקרה של אנגליה, עובד במדינות זרות ולכן מאוד קשה לחוקק לו חוק איך הוא עובד שם. אבל בכל זאת הוא עובד בשירות המדינה כאן. השאלה אם לזה לא היה ראוי להגיע למעמד מוגדר בחוק, שלא יהיו בו שימושים זרים או כל מיני דברים מהסוג הזה. ברוח הדברים שאמרת לגבי תחום הפנים.

מני מזוז:

אני יכול להגיד בסוגריים, שממש השבוע היה דיון אצלנו במשרד בפנייה של המוסד שמבקש ליזום חוק מוסד. הנושא הזה הוא על הפרק. הוא על השולחן. אני מעריך שבמקביל ועם סיום - - - הצבנו את סימני השאלה הגדולים על הקושי לעשות חוק מוסד, אבל אנחנו מתכוונים - - -

היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין:

אבל בשורה התחתונה אנחנו תומכים בזה.

עמ' 21 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

אבי דיכטר:

גם בסעיף 7(א) וגם במציאות עבודת השירות לא מסויגת לתחומי מדינת ישראל.

מני מזוז:

בעיקר בגלל הנושא של שטחים ועוד דברים נוספים.

אבי דיכטר:

גם נושא האבטחה.

מני מזוז:

אבטחה ומטוסים. אנחנו מודעים לזה.

רן כהן:

ההבדל העיקרי הוא שאתה עובד בעיקר בישראל והוא עובד בעיקר בחוץ.

מני מזוז:

ניכנס לכל הדברים האלה תוך כדי הדיון בסעיפים.

הערה שנייה: כפי שגם צוין על-ידי שר המשפטים, מאז שגובש בעצם הנוסח של החוק - החוק גובש בסוף 1995 ומאז הוא מתגלגל במסדרונות החקיקה - חלו כל מיני התפתחויות, ואנחנו במהלך השנים מאז גיבשנו כמה הצעות שינויים ותוספות מהנוסח שמונח בפניכם, שזה הנוסח שגובש ב-1995, ונרצה במהלך הדיון בסעיפים להציג כמה הצעות, בקשות שלנו, שמתואמות עם השירות ומסוכמות אתם, לכמה שינויים ותוספות בסעיפים שונים.

הערה נוספת, טכנית, לגבי זימון גורמים נוספים, שהעיר יושב-ראש ועדת החוקה. בסיבוב הקודם בכנסת הארבע-עשרה הוועדה הזמינה בישיבה הראשונה גורמי חוץ, נתנה להם הזדמנות להעיר את ההערות, ולאחר מכן הדיונים הפרטניים התנהלו בפורום סגור. אני חושב שזה אילוף שחיוני לדיון רציני בוועדה. כדי להסביר את הצורך בסעיף כזה או אחר או למה זה מנוסח כך ולא אחרת יש צורך להציג דברים שלא פתוחים לקהל הרחב, ולכן דיונים פתוחים התוצאה שלהם תהיה זה יהיה דיון שטחי. לכן צריך למצוא איזון.

היו"ר דוד מגן:

כבר מסרתי הנחיות שיעבירו לנו את הדברים בכתב, בנוסף לקריאת הסטנוגרמות.

מני מזוז:

מבחינתנו אין בעיה להקדיש ישיבה לזימון גורמים חיצוניים שיעירו את כל ההערות. אבל בדיונים השוטפים זה ייצור מגבלה קשה מדי.

רן כהן:

אלה שהוזמנו נתנו את חוות דעתם על הנוסח הזה?

עמ' 22 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

מני מזוז:

זה אותו נוסח מ-1988. הם הוזמנו לישיבה אחת או שתיים.

היו"ר דוד מגן:

אני מודה לשר המשפטים, ליועץ המשפטי לממשלה ולראש השב"כ ומכריז על הפסקה בת חמש דקות.

(הפסקה)

היו"ר דוד מגן:

אנחנו ממשיכים בדיון. קודם הישיבה גם ממני וגם מאריה רוטר הבנתי שבסעיף 7 מתחילות הפרובלמות שבוודאי יזמינו התייחסות. אני לא רוצה להזכיר שוועדה בהרכב אחד התקדמה אף מעבר לזה. לאור הערתה של היועצת המשפטית לוועדה, שכבר לסעיף 4 יש לה הערות, אני מבקש ממני להתקדם בהקראה או אם יש לחברים הערות, עד סעיף 4, ומסעיף 4 נתחיל להתעכב.

מני מזוז:

נעביר גם בכתב את הדברים שאנחנו רוצים גם בתיקונים, שינויים או תוספות.

סעיף 1 זה הגדרות. אין טעם להתעכב.

מירי פרנקל-שור:

מבחינה פרוצדורלית, זה שאין מה להתעכב אנחנו מקיימים דיון או סעיף 1 מאושר? כי אם סעיף 1 מאושר, צריך לעבור באופן פורמלי.

רן כהן:

אני מציע שלא נתחיל עכשיו בהצבעות.

היו"ר דוד מגן:

בגמר כל הדיונים נעשה בתוך הוועדה קריאה שנייה.

שאול יהלום:

אני רוצה לשאול בסעיף ההגדרות. מה הכוונה "עובד השירות"? אני לדוגמא יודע שעובד השירות הוא לא עובד השירות אלא עובד משרד ראש הממשלה. כאן צריך להגדיר שזה עובד מדינה שקיבל מינוי. לדעתי, זה לא פשוט להגיד עובד השירות. הייתי אומר: עובד מדינה שקיבל כתב מינוי מראש שירות הביטחון הכללי, או משהו כזה. אבל לא באופן כללי. מחר לא יהיה ברור אם אתה עובד שירות ביטחון.

מני מזוז:

השירות היא יחידת סמך במשרד ראש הממשלה, ולכן עובד השירות מוגדר כעובד מדינה בשירות הביטחון הכללי. למה היינו צריכים להגדיר את זה? כי שירות הביטחון הכללי במסגרת תפקידיו, פעולותיו, נזקק גם לסיוע של גורמים אחרים, שלגביהם אנחנו מתייחסים בהמשך. למשל, סעיף 8(א)(ב) מסמיך את השירות להסתייע באדם שאינו עובד השירות לשם ביצוע משימות. לכן עובד השירות אומר עובד מדינה שהוא עובד מדינה כמו כל עובד מדינה אחר, שמועסק, מוצב, בשירות הביטחון הכללי,

עמ' 23 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

ועדת משנה חו"ב+חוקה סודי ביותר
26.11.01

כששירות הביטחון הכללי הוא יחידת סמך במשרד ראש הממשלה. לכן ההגדרה הזאת נועדה להבחין לדברים שונים או לסמכויות. יש סמכויות שאפשר להטיל רק על עובד השירות ולא על אנשים שפועלים מטעמו של השירות והם לא עובדי השירות.

אורי אריאל:

אבישי רביב הוא עובד השירות?

מני מזוז:

אני לא יודע. מקורות הם לא עובדי שירות. הם אנשים שמסייעים לשירות.

רן כהן:

יש אנשים שעובדים בשירות אבל אין יחסי עובד ומעביד ביניהם. מה מעמדם בהגדרה הזאת?

אריה רוטר:

הם לא נכנסים בהגדרה.

שאל יהלום:

ניקה למשל את אבישי רביב, ואני מניח שיש מאות כאלה או עשרות, הוא מקבל כל חודש משכורת. הוא לא עובד מדינה?

אריה רוטר:

הוא לא עובד מדינה והוא לא עובד השירות. לכן ההגדרה מדברת על עובד המדינה.

שאל יהלום:

צריך למצוא הגדרה לכזה.

אורי אריאל:

איך אתה נותן לו הגנה?

מני מזוז:

אנחנו נותנים לו הגנה בכמה סעיפים בהמשך שמדברים על מי שהשירות מסתייע בו למילוי תפקידיו. אבל אין שום כוונה לתת לו סטטוס, סמכויות, של עובד שירות. זה גם מהצורך בכך.

רן כהן:

זה גם נכון. תארו לכם שזה ייתן לכל מודיע.

אורי אריאל:

הוא עבד עבורך. אתה נותן לו הגנה משפטית?

עמ' 24 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

מני מזוז:

אנחנו נותנים לו. תסתכל על סעיף 17, שהוא סעיף הגנה לעובדי השירות. כתוב שם: "עובד השירות או הפועל מטעם השירות". כלומר, במקומות שיש הצדקה עניינית לתת לו הגנה, ניתנת לו הגנה. לכן יש ההבחנה הזאת בין עובד שירות שהוא עובד מדינה לכל דבר ועניין, מתקבל לפי חוק שירות המדינה (מינויים), חלים עליו כל הכללים.

אורי אריאל:

פועל מטעם זה מינוי?

אריה רוטר:

צריך ללכת לפי הסדר. תסתכל על סעיף 8(א)(4). בין תפקידי השירות יש גם "להסתייע באדם שאינו עובד השירות לשם ביצוע משימות, בהתאם לכללים שייקבעו". להזכירכם, כללים זה נורמה שמאושרת.

מני מזוז:

יש התייחסות להבחנה בין עובד לבין גורמים אחרים שנותנים שירות.

שאול יהלום:

על תלוש המשכורת שלכם כתוב שירות ביטחון כללי או משרד ראש הממשלה?

אריה רוטר:

על תלוש המשכורת שלנו יש קוד אחר, זה עניין טכני,

שאול יהלום:

לכן אני אומר, שהגדרה זה לא כמו יחידת סמך הטלוויזיה הלימודית. כי אז כתוב בתלוש המשכורת, עובד הטלוויזיה הלימודית. כאן יש לך אנשים שעובדים ולא כתוב בשום מקום שהם עובדי שירות הביטחון הכללי. באיזשהו מקום צריך להגדיר את המאגר. לכן זה לא מספיק להגיד שאתה עובד שירות הביטחון הכללי אלא צריך שתהיה כאן רשימה סגורה של אנשים, שלמרות שבשום מקום עלי אדמות, לא בתלוש משכורת ולא בשום מקום, יהיה כתוב, ושכניו לא יודעים ואשתו לא יודעת, ואף אחד לא יודע, אני לא יודע אם הוא יודע, צריך להיות כתוב שהוא קיבל מינוי לשרת. שירות חשאי צריך להיות מאגר ברור עם כתבי מינוי.

מני מזוז:

חבר הכנסת יהלום, כל עובד שירות נמצא בנציבות כמו כל עובד משרד החקלאות, מעבר לזה שהוא נמצא באגף כוח-אדם בשירות עצמו, והוא מתקבל לעבודה כמו עובד מדינה מהשורה.

רן כהן:

אולי כדאי להכניס בהגדרות גם אדם שהשירות מסתייע בו או פועל מטעמו, כדי לשים את ההבדל בין עובד מן המניין.

שאול יהלום:

מחר תהיה מחלוקת אם העובד הוא עובד השירות.

אריה רוטר:

החוק הזה בא במסגרת של מכלול חוקים אחרים. זאת אומרת, לא המצאנו כאן פטנט מיוחד. למשל חוק שירות המדינה (גמלאות), שם מוגדר מעמד של עובדי שירותי הביטחון. כתוב שירותי הביטחון - שירותי ביטחון כללי והמוסד. ומה זה עובד? עובד מדינה. זו שרשרת שלמה של חוקים שכשאתה קורא את ההגדרה הזאת - לא שאני נגד לחדד את זה - אתה מבין שעובד המדינה אנחנו יודעים מה זה. יש מערכת שלמה של חוקים, כמו חוק שירות המדינה (מינויים), שעוסקת בתחום של עובד מדינה, וכשאנחנו אומרים עובד מדינה בשירותי ביטחון כללי, למי שמכיר את כל המערך של החוקים זה די ברור. אם רוצים עוד לחדד, אין גבול לחידוד, אבל נראה לי שזו הגדרה מספקת. מה שברור הוא, שזה לא יכול להיות אדם שלמשימה מסוימת או אפילו באופן קבוע כזה ואחר עובד לטובת השירות. והוא לא עובד מדינה בשירות. למשל לא סייען ולא יועץ לענייני מחשב ולא יועץ לענייני מחקר וכו'. אין להם יחסי עובד-מעביד, הם לא כפופים לדיני המשמעת של השירות, הם לא כפופים לחוק הגמלאות. יש מכלול שלם של משמעויות לעניין הזה.

מירי פרנקל-שור:

אני חושבת שצריך להשאיר את השאלה הזאת בצריך עיון, כשנגיע לסעיף 17 האם יש מקום להגדיר. אני לא בטוחה שיש צורך להגדיר מהו עובד הפועל מטעם השירות. יכול להיות שעדיף להשאיר את זה מעורפל. אני לא חושבת שיש מקום להמשיך לדון בזה כאן, אבל אני חושבת שבהחלט צריך לרשום את זה בצריך עיון.

שאול יהלום:

אני לא יודע למה צריך להשאיר דברים בערפול.

היו"ר דוד מגן:

היא אומרת שכשנגיע לסעיף 17 נבדוק את כל המכלול.

שאול יהלום:

זה שירות שיש לו גם קווים אפורים. לפעמים תהיה מחלוקת אם האדם הזה היה עובד או האדם הזה היה מסייע. אף אחד לא יחלוק על כך שאתה עובד משרד המשפטים, בגלל שכל המדינה יודע שאתה עובד משרד המשפטים, התקבלת למכרז שהוציא מכרז המשפטים, בתלוש המשכורת שלך כתוב משרד המשפטים ועוד כמה דברים. לעומת זאת, עובד שירות הביטחון הכללי מטבע בריאתו החשאית, יש כאלה שיידעו ולא תהיה מחלוקת, ויש כאלה שיפלו בעניין האפור. מחר יקרה משהו לעובד כזה, הוא יעשה עבודה, לא יידעו אם הוא עשה את זה בסמכות של עובד או מסייע וכו'.

לכן אני חושב שכאשר מדובר בעובד של ארגון כזה צריכה להיות רשימה ברורה. גם אין מכרזים פה בדרך כלל. לכן צריך רשימה ברורה והרשימה יכולה להיות כתב מינוי. צריך להיות משהו ברור שלעיתים אם קורה משהו אין מחלוקת שהוא היה עובד השירות. סתם לכתוב עובד השירות זאת לא הגדרה. זה כמו שהוא אומר שזה ברור, אבל זה לא ברור.

מני מזוז:

יש הבדל בין ברור לאיש ברחוב מי עובד השירות. האיש ברחוב גם לא יודע מי

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

טודי ביותר

עמ' 26 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

עובד משרד החקלאות. אין ערפול בשאלה אם הבחור שיושב לידך הוא עובד השירות או לא. אתה לא מכיר אותו או מישהו אחר לא מכיר אותו, אבל בשירות יש להם ובנציבות שירות המדינה יש רשימה מאוד ברורה מי עובד שירות ומי לא, בדיוק באותה מידה של כל יחידה ממשלתית אחרת. לעומת זאת, לצרכים מסוימים, למשל אם איש השירות צריך להפעיל סמכות מסוימת, להקשרים מסוימים אפשר לקבוע למשל שהוא לא יפעיל סמכות אלא אם הוא יציג תעודה שתונפק לו שתזהה אותו בתור עובד שירות, כמו ששוטר בפעולות מסוימות חייב לזהות את עצמו בשביל לבצע פעולה מסוימת בתוקף סמכותו. זה תיעוד, זה דבר אחר, ואפשר להסדיר אותו והוא מוסדר גם אצלנו, אמור להיות מוסדר בכללים ותקנות של השירות. אבל אין ערפול מהסוג שאתה חושש מפניו, שמחר עובד שירות מבצע פעולה ויהיה הליך משפטי, חקירתי וכו', ומישהו יבוא ויגיד, אנחנו לא יודעים אם הוא עובד השירות או לא. התשובה לשאלה אם פלוני עובד השירות או לא היא ברורה כמו כל עובד מדינה אחר, כי הוא מתקבל בהליכים פורמליים.

שאל יהלום:

אני חולק עליך. אני אומר שאסור להשאיר דברים כאלה במצב של חזקה. אתה אומר, חזקה שלא יהיה עליו מחלוקת.

מני מזוז:

אני לא אומר חזקה. אני אומר שיש תשובה ברורה פורמלית. אם אתה מרים טלפון לראש השירות ושואל אותו האם פלוני הוא עובד השירות, בהנחה שאין לו סיבה לא להגיד לך, הוא יודע בדיוק. אין פה סימן שאלה.

שאל יהלום:

ברור שהיום הוא יודע. אנחנו מדברים על תקופה שיכולה להיות איזה פרשיה, איזו התנערות מפעולה של מיהו. הרי קרו מקרים. למשל בידוי ראיות. קרו מקרים. השב"כ יש לו היסטוריה קצת במדינה הזאת, כולל דברי שקר לוועדת חקירה ממלכתית. לכן צריכים להיות כאן דברים ברורים. מחר יגידו, ההוא שעשה את זה כבר לא היה עובד השירות או להפך.

יובל שטייניץ:

החוק לא יכול לענות על כל החריגים.

היו"ר דוד מגן:

האם יש בעיה משפטית להוסיף עובד מדינה בשירות הביטחון הכללי על-פי כתב מינוי של השירות?

מירי פרנקל-שור:

זה עובד מדינה.

אריה רוטר:

זה כתוב ממילא בחוק שירות המדינה. אין עובד מדינה שאין לו כתב מינוי ממישהו. לכן השאלה שמעלה חבר הכנסת יהלום יכולה להיות באופן עקרוני. יכול אדם לבוא ולומר, אני עכשיו עובד משרד הדתות. איך אתה יודע שאתה עובד משרד הדתות? משום שיש לי מינוי. אני עובד מדינה, יש לי כתב מינוי במשרד הדתות. החוק הזה לא התיימר להחליף את החוקים האחרים של שירות המדינה. זה מה שניסיתי להסביר כבר קודם. אני לא יודע ממה החשש.

עמ' 27 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

היו"ר דוד מגן:

השאלה של חבר הכנסת יהלום, הזכירו שלוש פעמים את השם אבישי רביב. הוא יבוא כשייפתח משפטו, אם ייפתח משפטו, ויגיד אני עובד השירות.

אורי אריאל:

מה זאת אומרת אם ייפתח משפטו? ברור שייפתח משפטו בעוד שבע שנים, בעוד עשר שנים.

אריה רוטר:

השאלה הראשונה שישאלו, האם אתה עובד מדינה. נניח שאבישי רביב יגיד, אני עובד מדינה. יגידו, תראה לנו את כתב המינוי, על-פי איזה כתב מינוי. אין דבר כזה לכן ברור שהוא לא עובד שירות ולא עובד מדינה. כך עובדת המדינה, לא המצאנו כאן שום דבר חדש.

היו"ר דוד מגן:

חבר הכנסת שאול יהלום, זה משביע את רצונך?

שאול יהלום:

לא הצלחתי לשכנע.

מני מזוז:

מה אתה מציע?

שאול יהלום:

שעובד שירות צריך לקבל כתב מינוי מראש השירות.

מני מזוז:

תעודה?

שאול יהלום:

אותו כתב מינוי שעליו רוטר מדבר צריך להיות חתום על-ידי ראש השירות, וזו רשימה סדורה.

אריה רוטר:

היום הוא מקבל מנציב שירות המדינה. אנחנו עובדי מדינה לכל דבר. כפופים לחוק המשמעת, לחוק המינויים.

שאול יהלום:

כתוב בכתב המינוי שירות ביטחון כללי?

אריה רוטר:

אני לא יודע, אולי בהסדרים עם הנציבות.

עמ' 28 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

שאל יהלום:

זאת בדיוק הנקודה. האם בכתב המינוי שלך כתוב שירות הביטחון הכללי?

היו"ר דוד מגן:

אריה רוטר, תבדוק את זה לישיבה הבאה ותאמר לנו.

יובל שטייניץ:

עם זה שזה לא יכול לענות על כל חריג זה אמור לספק. בהנחה שאנחנו רוצים להגיע לסיום ולא למשוך את זה שלוש-עשרה שנה, אני מציע להמשיך. אם אומרים שכתוב מפורשות או שיש קוד, זה בסדר.

היו"ר דוד מגן:

היועץ המשפטי של השב"כ לא בקיא בדיוק בנוהלים של כוח-אדם בעניין זה. תבדוק את זה. בשבוע הבא תאמר לנו. אם זה יניח את דעתנו, בסדר, ואם לא, נמשיך להתווכח.

מני תעבור לסעיף 4 ששם מתחילות השאלות.

מני מזוז:

אני אמשיך בסעיף 2. סעיף 2 זה סעיף שקיים בכל החוקים בכל המדינות. הוא בא ליצור רציפות בין החוק לבין הארגון הקיים. החוק הזה בא לומר ששירות הביטחון הקיים הוא שירות הביטחון שעליו מדבר החוק. זו הערה כללית.

רן כהן:

בסעיף 2(ב) - לגבי מבנה השירות לא צריך לקבל אישור חיצוני?

מני מזוז:

יש כאן הבחנה בין שני היבטים: יש מבנה בהיבט נציבותי, שנעשה מול הנציבות - תקנים, דרגות.

רן כהן:

אני מתכוון לתפקודי.

מני מזוז:

היבט תפקודי גם היום זה עניין פנימי של השירות. הוראות השירות מוגדרות בסעיף 1 שאלה הוראות שבאישור ראש הממשלה. לכן החלוקה הפנימית לאגפים, חטיבות, יחידות פנימיות בתוך השירות, נקבעת בהוראות של ראש השירות, אבל טעונה אישור של ראש הממשלה.

אורי אריאל:

שאל רן בדיון המקדים כמה פיקוח יש לוועדת המשנה, כי יש דברים ברורים ויש דברים שלא ברורים. כמו זה ברור שלא צריך. זה לא בהכרח הגיוני. יבואו, ידווחו, ועדת המשנה תשמע, יש לה הערות. אם יש שינוי ארגוני היא לא יודעת מזה.

עמ' 29 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+חוקה
26.11.01

מני מזוז:

הנושא הארגוני לא עוסק בתפקידים, סמכויות, מהויות. אני לא מכיר בשום מערכת אחרת - - -

רן כהן:

אני לא מתעקש על כלום, אני רק רוצה להיות מועיל לעניין. מה הבעיה? אחד הדברים שקורים בגופים ממלכתיים ציבוריים זה שעם שינוי העתים ושינוי המשימות הוא בעצם צריך לשנות את המבנה שלו, את מבנה העבודה שלו. בדרך הטבע אנחנו היום בוועדת המשנה לשירותים החשאיים מקבלים את הדיווחים הללו כאשר הם קורים, אבל הם לא מובנים. זה לא דבר מובנה. יצאנו מלבנון, חל שינוי בשירות, מישהו צריך לדעת מזה, מישהו צריך להיות מדווח על זה.

אחד הדברים החשובים ביותר לשירותי הביטחון זה שהם מתאימים את עצמם למצב החדש בתוך שותפות עם הגורמים המפקחים.

אורי אריאל:

השינויים הארגוניים הם פועל יוצא של מצב. הנציבות תשאר תקנים, השאלה אם זה נכון.

רן כהן:

אתם רוצים שהמבנה יהיה מאושר על-ידי ועדת השרים והממשלה?

יובל שטייניץ:

אני בסך הכול מאוד בעד המגמה שרן מציע, של הגברת הפיקוח והמעורבות של הוועדה הפרלמנטרית, אבל פה יש לי מחלוקת איך עושים את זה. יש שתי שיטות להבטחת הפיקוח והמעורבות של ועדות פרלמנטריות בצבא, בשירותים חשאיים, בגופים כאלה. שיטה אחת פשוט קובעת שזה וזה ייעשה באישור תוך כדי דיווח. כלומר, בעצם בשיטה הזאת שלא מקובלת עלי, שהיא פחות עדיפה בעיני, לוקחים את הוועדות הפרלמנטריות ואומרים להם, מחוץ לממשלה יש עוד גוף שהוא כמעט גוף מבצע או מאשר ביצוע. השיטה השנייה שהיא השיטה הנכונה, ולדעתי, החקיקה שאתה ואני מציעים, אני לא בטוח שהיא תעבור, הולכת בכיוון הזה, והיא אומרת: אנחנו לא נפרט מה צריך אישור ומה לא באופן ספציפי, אבל נקבע סמכויות כאלה של אישור סופי של מהלכים מסוימים, או גם של בעלי תפקידים ראשיים, שייצרו את ההיררכיה הברורה, ובעצם ייצרו באופן טבעי דינמיקה של דיווח ושל מעורבות, בגלל הפיקוח, בין השאר, על מינוי והארכת תוקף כהונה של אנשים. זאת השיטה המקובלת למשל בארצות-הברית. כך שוועדות קונגרס מפקחות על מבנה או על הקצאות גם בתוך השירותים הביטחוניים, וזה לא נובע מכך שכל דבר ספציפי הן קובעות, אלא בגלל סמכות אישור כללית.

אורי אריאל:

תסבירו מה הבעיה שיהיה דיווח לוועדת המשנה.

מני מזוז:

אני לא חושב שיש הסתייגות מדיווח.

עמ' 30 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב+הוקה
26.11.01

היו"ר דוד מגן:

בהמשך למה שרון אמר ויובל השלים, התפקיד שלנו הוא לפקח ולא לנהל. לפי השאלות כמעט שאנחנו הולכים להיכנס לקרביים, זה בסדר, אבל במתכונת של פיקוח ולא לנהל. נקבל את האינפורמציות, נעגן את מה שנהוג היום, לפי דעתי, בצורה יפה מאוד, ולא צריך יותר מזה. כי מישהו צריך לנהל את זה ולא אנחנו.

אורי אריאל:

חבר הכנסת יהלום אמר שיש לשב"כ, לצערנו, היסטוריה מפוארת, אבל יש לו גם כתמים קשים מאוד, שהחוק הזה, בין השאר, בא אולי לתקן ולסדר חלק מהדברים. ראש השירות הקודם והנוכחי אומרים, למשל, שאין יותר פרובוקטורים, ואני אומר לכם שאני מסופק. הכרתי את זה והכרתי את זה, נפגשתי עם זה ונפגשתי עם הנוכחי. יש לי ספק גדול. יכול להיות שחלק מההערות שאני אעיר נובעות מהספק שאני לא מרגיש בטוח מספיק עדיין, למרות שאני חושב שחל שינוי גדול, לא יכול להיות עוד פעם קו 300, והיה. לא לפני מאה שנה.

היו"ר דוד מגן:

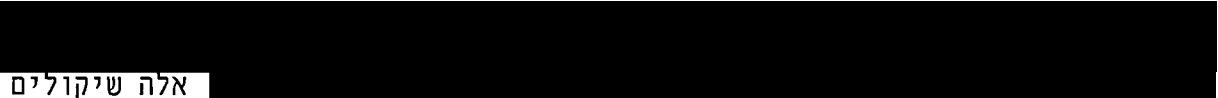
אני אקח את הדוגמא שלך. אתה שואל אם יש פרובוקטורים והוא נותן לך תשובה שיש, אז הוא ענה לפיקוח. אם הוא אומר לך שלא, הוא ענה לפיקוח. אי-אפשר לעשות יותר מזה.

אני רוצה לתת דוגמא כדי להמחיש את הסוגיה שאנחנו דנים בה, וזה מתקשר לדברי היושב-ראש, שהוועדה אמורה לפקח אבל לא לנהל. אתן לכם כמה דוגמאות.

1. האם אנחנו מנהלים את הלוגיסטיקה של השירות בגישה מבוזרת או ריכוזית? האם יש לנו אגף לוגיסטיקה והוא עושה הכול או שהדברים האלה מתפזרים.

2. משאבי אנוש והדרכה. פעם היה אגף משולב שעסק בכוח-אדם ובהדרכה. הוחלט להפריד בין השניים מטעמים שנבדקו ונשקלו.

אלה שיקולים מקצועיים שקשורים לאופן שבו ראש השירות חושב שצריך למלא את היעדים שלו. אין פה איזשהן חריגות לא מנורמות ולא מכללים ולא מחוקים.

אורי אריאל:

יכול להיות שיהיו.

היו"ר דוד מגן:

רוצים או לא רוצים אנחנו מפקחים גם על הסעיף הזה. למה? כי לפחות אחת לשנה השב"כ צריך אישור תקציבי, ואז הוא בא ומראה לך בדיוק לאיזה יחידות, וגם אם אתה לא שואל אתה מקבל תשובות ויש חשיפה של העניין.

מני מזוז:

גם צריך לדווח אחת לשלושה חודשים לוועדה לפי החוק. לכן הבעיה היא לא ברמת הדיווח.

יובל שטייניץ:

אני רוצה להוסיף, זה מה שמדאיג את אורי אריאל, וזו גם חזרה מסוימת לדבר קודם שאני לא רואה בחוק וכן הייתי רוצה לראות, וזאת הערה עקרונית, לא שאני אעכב את החוק בגלל זה: אני חושב שמאחר שהשב"כ שלנו פועל בשני כובעים, גם כשירות ביטחון פנימי, שבו הוא פועל בעיקר מול אזרחי ישראל, וגם כשירות ביטחון שפועל מול אלה שאינם אזרחי ישראל, בעיקר מול ערביי השטחים, רצועת עזה, הגדה המערבית, יהודה ושומרון, וגורמים נוספים לפעמים, צריכה להיות בחוק הבחנה בין שתי רמות שונות של איסורים, משתי סיבות:

1. סיבה שמזכירים חיים רמון ואורי אריאל - הדאגה מפני סכנה של שימוש פוליטי לרעה ביכולות של השב"כ היא גדולה יותר, ולכן צריכה להטריד אותנו כאשר מדובר בגורמי פנים מאשר כשמדובר בגורמי חוץ, כי גורמי פנים יכולים להיות גורמים פוליטיים כמו מפ"ם או גוש אמונים או גורמים משני קצוות הקשת הפוליטית.

2. גם המחויבות הבסיסית בסופו של דבר של מדינה לאזרחיה בהמון תחומים - בתחומים סוציאליים, בתחומים חינוכיים, בתחומים בריאותיים וגם בתחום של זכויות אזרח - וזה הנוהג בכל הדמוקרטיות בעולם, שונה לגמרי מאשר לאזרחי מדינה אחרת. לכן משתי הסיבות האלה גם יחד, גם הסכנה לשימוש לרעה למטרות פוליטיות, וגם בגלל ההגנה העדיפה על זכויות אזרח שמדינה מעניקה לאזרחיה, צריכה להיות איזשהי הבחנה או לפחות רמז להבחנה, מצדי שתהיה כללית, אבל שבאה ואומרת בחוק לאנשי השב"כ, רבותי, מה שאולי מותר לכם בשטחים או בלבנון אסור לכם בערביי ישראל או ביהודי ישראל, באזרחי ישראל. כשאתם באים לטפל בגורמי פנים, באזרחי ישראל, חלים עליכם מגבלות יותר חמורות, בדרך הטבע, מאשר בגורמי חוץ. זו הבחנה שכל המדינות עושות בין ההגבלות החמורות שחלות על ה-F.B.I והגבלות הרבה פחות חמורות שחלו על ה-C.I.A.

היו"ר דוד מגן:

נגיע לזה בהמשך.

יובל שטייניץ:

הייתי אומר שהבחנה הזאת צריכה להיות באופן קטגורי בחוק ואז אורי יירגע.

רן כהן:

לפני שעוברים לסעיף 3, אני רוצה להעיר שכאן צריכה להיות תוספת. אני חושב שגופים כאלה צריכים להיות דינמיים על-פי המציאות, ומי שצריך לדעת שהגוף התאים את עצמו למשימות המצב החדש שלו זה הקברניטים, זה לא רק הגוף עצמו. לכן נדמה לי שמה שצריך להיות זה תוספת שאומרת, ששינויים במבנה או בתפקידים האלה ייעשו באישור ראש הממשלה.

אריה רוטר:

זה כתוב בהוראות השירות ובאישור ראש הממשלה.

יובל שטייניץ:

אפשר גם בידיעת ועדת המשנה.

רן כהן:

אני סבור שהנושא הזה של החריגות של השירות מהתפקידים שלו האמיתיים והממשיים והכניסה לפגיעה בזכויות האדם, בזכויות האזרח, פרובוקציות וכו', הוא לא הנושא שעומד כאן. הנושא שעומד כאן זה בעיקרו של דבר האורגניזם החי של השירות. על זה אנחנו מדברים. כי אם נלך אחורה, הבעיה של השירות לא היתה כל כך שימוש בפרובוקטורים כמו למשל שהוא לא הצליח בגלל קונצפציה לגלות את המחתרת היהודית. צריך שהגוף יידע להתאים את עצמו למצבים שבו נוצרים איומים חדשים, וברגע שהוא מגדיר איומים חדשים הוא גם מתאים את עצמו.

?

ההבדלים שנוצרים בפעילות של השב"כ נוצרים בגלל שינויים בבסיס המשטי שלפיו פועל השב"כ. חוקי מדינת ישראל לא חלים בשטחים למשל, למרות שהעקרונות הבסיסיים שעל-פיהם פועלת מדינת ישראל חלים גם בשטחים מכוח פסיקת בג"ץ. אבל בעיקרון, בשטחים למשל יש תחיקת ביטחון שהיא שונה במספר מרכיבים שמאפשרים, בין היתר, גם לשב"כ לפעול בצורה שונה. אבל העקרונות הבסיסיים צריכים להיות אותו בסיס מבחינת הסמכויות שמוענקות לשב"כ בחוק.

יובל שטייניץ:

הם צריכים להיות רק טריטוריאליים. גם כשתושבי שטחים נכנסים לארץ זה צריך להיות שונה. המחויבות לאזרחים שלנו בכל זאת יותר גדולה.

אריה רוטר:

זאת הבחנה שאי-אפשר לכתוב אותה בחוק. בסך הכול יש גם הערכים של כבוד האדם. אתה לא יכול לכתוב שלגבי אדם אחד אתה שוקל כך ולגבי אדם אחר אתה שוקל כך.

יובל שטייניץ:

בארצות-הברית מי שהוא שוהה בלתי חוקי אפשר לעצור אותו גם בלי שופט ואזרח אמריקני אתה לא יכול. ראינו את זה עכשיו.

אריה רוטר:

הדברים האלה כתובים גם אצלנו, אבל לא כתוב תן משקל כזה. יש שכל ישר ויש מדיניות כללית. לכן, להערה שלך, אי-אפשר בחוק ליצור את ההבחנה.

אורי אריאל:

החוק הזה יחול באזורי יש"ע?

?

חוקי ישראל לא חלים.

מני מזוז:

יש הבדלים מהותיים מבחינה משפטית בשורה התחתונה בין הסמכויות שמדינת ישראל מפעילה על אזרחיה לגורמי חוץ. ההבדלים האלה לא נובעים מחוק השב"כ אלא נובעים מהחוקים הספציפיים שעוסקים במהות של הסמכויות החל מנושא של כניסה ויציאה. למשל, כלפי אזרחי ישראל החוק נותן לו זכות מוחלטת להיכנס לישראל. אם

הוא נמצא בחו"ל אי-אפשר למנוע ממנו לחזור לארץ. תושב חוץ, אזרח חוץ, אין לנו שום מחויבות לאפשר לו להיכנס לישראל. יש שיקול דעת אם לתת לאנשים רשיון עבודה או לתת רשיון עבודה לגבי גורמי חוץ. יש בשטחים דינים אחרים למשל בנושא של הגנת הפרטיות, האזנת סתר. כלומר, בנושאים הספציפיים שמוסדרים בחוקים שונים, גם חוקים ישראליים, גם חוקים בשטחים, יש הבדלים משמעותיים שהתוצאה הסופית שלהם היא שהשב"כ מפעיל את הסמכויות שלו באופן שונה כלפי אזרחי ישראל וכלפי זרים, לא רק תושבי שטחים. גם אמריקני זר אפשר להפעיל עליו סמכויות מסוימות שאי-אפשר להפעיל על ישראלי. אנחנו לא יכולים אבל לכתוב בחוק עצמו שאם למשל השב"כ מופקד על סיכול טרור, לכתוב משהו שמשנה בין סיכול טרור פנימי לטרור חיצוני. במציאות הדברים באים לידי ביטוי בדברים ספציפיים, בסמכויות ספציפיות.

יובל שטייניץ:

למשל, הזכות לפנות למבקר השב"כ שימונה על-פי החוק הזה, אני סבור שהזכות הזאת לא צריכה להיות פתוחה לכל אזרחי כדור הארץ אלא ייתכן שהיא זכות שצריכה להיות פתוחה באופן מוחלט לאזרחי מדינת ישראל ובלתי אפשרית או מוגבלת לאזרחי גופים אחרים או מדינות אחרות, בדיוק כמו זכות העמידה בבג"ץ שאני חושב שרוב המדינות בעולם לא יתירו לכל אזרחי העולם לפנות לבית-המשפט העליון שלהן אלא רק לאזרחים שלהן.

מני מזוז:

אבל ברגע שאצלנו כל תושב, גם פלסטיני בשטחים, יכול לפנות לבג"ץ, לא הגיוני שתמנע ממנו לפנות בתלונה למבקר השירות, כי מבחינת המערכת עדיף שתיעשה קודם בדיקה פנימית לפני שרצים לבג"ץ ולכותרות. אני לא שולל אם במסגרת כשנדון בחוק יש בהקשר ספציפי מקום לשקול לעשות את ההבחנה - - -

יובל שטייניץ:

אתה אומר שאצלנו כבר כל כך פרוץ שזה כבר לא משנה.

היו"ר דוד מגן:

אני רוצה להתקדם. אנחנו רק מתקדמים בלימוד, ובעזרת השם, כשנשלים את הכול, נעשה גם קריאה שנייה.

אריה רוטר:

בסעיף 1 יש הגדרה, שבכל זאת בדיונים פנימיים חשבנו שלמען הסר ספק צריך להוסיף הגדרה של נהלי השירות. השירות, גם בלי חוק, אינו עובד בחלל ריק. יש לו מסכת מלאה של נהלים כמו כל משרד ממשלתי או כמו כל גוף מינהלי שרשאי לתקן לעצמו נהלים. משום מה עלה הספק בעיניים של אנשים שקראו את זה, כאילו ברגע שיש כללים, תקנות והוראות שירות, כאילו אין מעמד או אין חוקיות לנהלי השירות, או לחלופין, כל הנהלים הקיימים צריכים גם אישור של ראש הממשלה. וודאי לא היתה כוונה לזה. אני רוצה להציע לקראת הישיבה הבאה או בהמשך שאנחנו נציע גם הגדרה, שמה שקיים היום זה באישור ראש השירות.

היו"ר דוד מגן:

זה דבר שני שתביא לישיבה הבאה.

מני מזוז:

לגבי סעיף 3 נקודה אחת שהתעוררה לנו בדיונים בכנסת הקודמת.

שאל יהלום:

אני מבקש לא להמשיך מעבר לשעה שתיים.

היו"ר דוד מגן:

בגלל קוצר הזמן, נעבור על סעיף 3, נראה מה הפרובלמטיקות בסעיף 4 ונעצור את הישיבה.

מני מזוז:

לגבי סעיף 3, בכנסת הקודמת היתה התלבטות בעניין מינוי ראש השירות לגבי תקופת השירות. העלו כמה חברי כנסת את הטענה, השאלה, האם זה ראוי השיטה הזאת שממנים ראש שירות לתקופה, פה כתוב ארבע שנים, ואחר-כך זה נשאר עניין שבשיקול דעת להאריך לו לשנה או לא, ואז הוא הופך להיות מעין שבוי של הממנים, אם הוא מתנהג יפה, לא מתנהג יפה, ואם מאריכים לו חודשיים או חמישה חודשים או שבעה חודשים. הוגשה אז הצעה אלטרנטיבית לקבוע במקום תקופה של ארבע שנים עם אפשרות להאריך לתקופה שלא תעלה על שנה, לקבוע ש"תקופת השירות תהיה חמש שנים, אם לא קבעה הממשלה תקופה קצרה יותר בהחלטת המינוי, ואולם כהונתו של ראש השירות תימשך כל עוד לא מינתה הממשלה ראש שירות אחר, בלבד שלא חלפו יותר משלושה חודשים ממועד תום תקופת הכהונה". כלומר, נשאר שלושה חודשים למין רציפות, חפיפה, אבל לקבוע מראש קדנציה קצובה, ואם זה ארבע שנים או חמש שנים או שלוש שנים -

יובל שטייניץ:

ממילא ראש הממשלה יכול לפטר את ראש השירות.

מני מזוז:

נכון. זו הנקודה הנוספת כאן. אנחנו כאן כתבנו סעיף מפורש "כהונתו של ראש השירות תיפסק באחת מאלה".

היו"ר דוד מגן:

מה שגובש והזכרת עכשיו, חמש שנים ושלושה חודשים, זה בהחלט נראה.

מני מזוז:

אני אעביר לכם את הנוסח.

דבר שני שהוצע, שבמקום לכתוב רשימה ארוכה של עילות, לכתוב רק הוראה כללית, שהממשלה - לא ראש הממשלה - רשאית להפסיק את כהונתו של ראש השירות לפני תום תקופת כהונתו. בלי להיכנס לעילות, אם זה מסיבה א', ב' או ג'. הנחת המוצא היא שראש שירות, כמו מספר תפקידים נוספים, לא יכול לכהן אם הוא לא נהנה מאמון הממשלה. ולכן אם הממשלה מגיעה למסקנה - - -

יובל שטייניץ:

לפעמים העניין אורך זמן, ולכן צריכה להיות סמכות לראש הממשלה אם לא לפטר אז להשעות מיד את ראש השירות, ואז הוא יכול לפטר אותו. כי במקרה שראש הממשלה מאבחן איזשהו סיכון ממש בהמשך כהונתו הוא יכול להשעות אותו מיידית, הוא לא צריך לחכות אפילו שבוע.

עמי 35 מתוך 35 עמודים
עותק מתוך 5 עותקים

סודי ביותר

ועדת משנה חו"ב-חוקה
26.11.01

מני מזוז:

הממשלה היא הממנה לפי הצעת ראש הממשלה, אז גם הפסקת הכהונה תהיה לפי הצעת ראש הממשלה. אם זה עניין חיוני יכול ראש הממשלה לכנס ישיבה דחופה, אפילו במשאל טלפוני.

רן כהן:

הרעיון של חמש שנים הוא של אבי דיכטר?

מני מזוז:

זה היה הרעיון של עמי איילון. לאבי דיכטר יש עמדה אחרת.

רן כהן:

אתה אומר שמחוקקים חוק שהוא נצחי, אבל מה לעשות שמחוקקים את זה עכשיו כשאבי דיכטר הוא ראש השב"כ וצריך לקבל את הסכמתו לרעיון הזה.

יובל שטייניץ:

למה צריך את הסכמתו? לא יכריחו אותו, הוא יכול להתפטר.

רן כהן:

אתה קבעת את מה שעמי איילון הסכים לו, ארבע שנים פלוס שנה, ואז אבי דיכטר ידע שהוא נכנס למסגרת הזאת. ברגע שאתה אומר חמש שנים פלוס שנה - - -

מני מזוז:

החוק לא יחול עליו כמכהן אלא אם הוא ירצה.

רן כהן:

אני חושב שצריך לשאול את אבי דיכטר.

היו"ר דוד מגן:

רבותי, באופן כללי אי-אפשר להגיד שלא עשינו כלום. סיכמנו שלושה סעיפים עם שתי תשובות שאנחנו מחכים מהיועץ המשפטי של השב"כ לקראת הישיבה הבאה. נקווה שנמצא זמן מתאים לקיום ישיבה בשבוע הבא. אני בטוח שהמועד הזה לא יהיה נוח לכל חברי הוועדה, אבל אין מה לעשות ואנחנו נמשיך.

מני מזוז:

לישיבה הבאה אני ארצה בסעיף 5, ובעיקר בסעיף 7, להציע כמה תיקונים. אני אעביר אותם מראש דרך היועצת המשפטית.

ברוך פרידנר:
גם אלי.

היו"ר דוד מגן:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:15

כנסת ישראל
ארכיון הכנסת

סטטוס חשיפה: מאושר לפרסום

תאריך חשיפה: 11/09/2022